

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

<http://www.kurier-poranny.com/niwa>

№ 16 (2292) Год XLV

Беласток 16 красавіка 2000 г.

Цана 1,50 зл.

Косава — год пасля...

Яўген МІРАНОВІЧ

Год таму НАТАўская ваеннае авіяцыя заатакавала Сербію. Амерыканскія, англійскія і нямецкія самалёты кідалі бомбы на электрастанцыі, фабрыкі, масты, чыгуначныя вузлы, будынкі дзяржаўнай адміністрацыі. Пасля месяца пастаянных бамбардзіровак агрэсары давялі гаспадарку Сербіі да руіны, забілі пару тысяч зусім невінаватых людзей.

Да гэтай пары невядома чаму амерыканцы са сваімі саюзнікамі заатакавалі сербаў. Ваеннае дэмагогія, якая выцякала са сродкаў масавай інфармацыі ў Польшчы нічога не тлумачыла і была хіба найбольшай кампраметацыяй журналісткага асяроддзя ад часу славутай антысеміцкай істрыкі з 1968 г. Дзяржаўнае тэлебачанне ці „Газета выбарчая” пераўтварыліся штодзённа ў органы нахабнай прапаганды НАТАўскага штаба. Палітыкі ўсіх арыентаций ад эсэльдоўцаў да салідарнікаў вялі асабліве спаборніцтва — як найлепш падлізацца „вялікаму брату”. Эліты народа, які ганарыўся імкненнем да незалежнасці і свабоды паказаліся гатовымі служыць новаму пану, які можа нешта ахвяраваць за верную службу.

Ваеннае НАТАўскае пропаганда інфармавала, што гэты вайсковы саюз вядзе вайну супраць презідэнта Мілошавіча, які быццам бы інспіраваў этнічныя чысткі ў Косаве. Дзесяткі, сотні тысяч албанцаў — паводле журналіста польскага дзяржаўнага тэлебачання Вальдэмана Мілевіча — мелі загінуць у выніку сербскіх зверстваў. Пасля, як інфармавала заходняя прэса, асабліва французская, у некалькіх магілах было знайдзеных пару соцен чалавек, у тым ліку большасць ахвяр гэтага сербія, забітыя албанскімі баевікамі.

Мілошавіч, які несумненна з'яўляецца дыктатарам, не пацярпеў ад НАТАўскай агрэсіі. Усё паказвае на тое, што замацаваў толькі сваю ўладу, пацярпелі і яшчэ доўга цярпець будучы звычайнія людзі, якія патрацілі працу, дамы, здароўе, а некаторыя жыщё. У „вызваленім” амерыканцаў Косаве албанскія банды пачалі сапраўдныя чысткі гэтай правінцыі з сербскага і цыганскага насельніцтва. Пару дзесяткаў замардавалі, амаль сто пяцьдзесят тысяч вымушаных было ўцякаць перад „дэмакратамі” з албанскай падпольнай арганізацыі, узброенай НАТАўскімі саюзнікамі. Армія вызвалення Косава, якая раней займалася гандлем наркотыкамі і чиста мафійнымі дзеяннямі, вырасла, дзяякоўчы амерыканскім саюзнікам, да вялікай палітычнай сілы.

[працяг 4]

Фота Уладзіслава ЗАВАДСКАГА

Паездка ў вясковую Еўропу

Аляксандр ВЯРБІЦКІ

Заманулася мне з'ездзіць у Гусакі. Вёска гэта здалася мне быць распаложанай неяк так на абочыне, здалёк ад важных дарог; так прынамі вынікала з тапаграфічных картаў. Паехаў я тады ў Мулявічы, а адтуль пышком палявою дарогай падыбаў у намечаным напрамку. Дарога тая павяла мяне праз нестары лес, адлеглы ад усялякага цывілізацыйнага гоману, што і дазволіла мне поўніцца радасцю ад пранізліва чыстага паветра, ад перадвеснавога шчэбету птушак, ад спеву пеўняў і мычання кароў; апошнія гукі далятальні ў сырым паветры з адлеглых яшчэ Гусакоў. Радасці тae не трывожыў мне нават від гурбаў вываленага побач дарогі смецця, бо яно, змерзлае, не перашкаджала лясному водару.

Вуліца ў Гусаках брукаваная, але брук той не спароджаў нікага грукату і вёска падалася мне яшчэ цішайшай, чым здавалася мне з лесу. Хаты сведчылі пра тыя ж працэсы, што адбываюцца і ў іншых нашых вёсках. Асабліва ўразіла мяне хата, аздобленая вытанчанай тарцовай разьбой і рупліві абробленымі навугольнікамі і падстрэшнікамі, у якой аднак кроквы і латы не выстаялі перад напорам часу. Спарадзіла гэта ў мяне рэфлексію, што можа мастацтва і вечнае, аднак творы мастацтва, так як і самі мастакі — тленныя.

Падышоўшы крыху вуліцай, удалося мне сустрэць пажылую жанчыну, якая выходзіла з аднаго панадворка.

Спытаў я еле пра мясцовых дайгавечні-

каў, якія б маглі расказаць нешта пра прамінаючое мінулае, а яна разведала ў мяне, навошта мне гэта.

— А во, тут такі жыве, — паказала яна мне хату, з якой акурат выходзіла, і павяла мяне туды.

Гаспадар, жывавы 88-гадовы мужчына, хаця вымушаны падпірацца кульбакай, на пліце сам варыў сабе шчаўёвы суп. Ахвотна прыгадаў мне свае ўспаміны, пастаянна даглядаючы гаршчок, а на маю праланову, каб прысеў, адказваў, што выгадней яму нявыгадна таптацца, каб пасля цяжка не ўставаць. А жанчына, што прывяла мяне і прыслухаўвалася нашай гутарцы, спытала мяне двойчы, ці мне за маю працу плацяць, а я ёй двойчы адказаў станоўча.

Запісаўшы бежанская ўспаміны дзядулі, распытаў я яшчэ і пра іншых жыхароў вёскі, якія былі сведкамі вялікага гісторыі, накіраваўся я наведваць іх, а за мною выйшла і жанчына.

— Я вас правяду, бо гэта мне па дарозе, — сказала яна выходзячы з хаты.

А выйшаўшы на вуліцу, звярнулася яна да мяне, быццам ужо да нейкага сваяка:

— Дайце мне тры злоты на хлеб, са ма жыву, не выйшла замуж, дзяяцей у мяне няма.

Даў я ёй тры злоты, а яна:

— Дайце яшчэ паўзлота, тры з палавінай трэба.

— То тут, у вас, хлеб вельмі дарагі, — звойважыў я, даючы чарговую залатоўку.

[працяг 3]

Вясна на перыферый Беластока

Па вуліцы Пясковай у квартале Пшэмысловіа, дзе некалькі месяцаў таму згарэў славуты гастронамічны пункт горада бар „Мэтка”, краявід напамінае Гірасім з дакументальных кінахронік. Цікава, што як і раней, на гэтым кашмарным пажарышчы надалей сустракаюцца мясцовыя п'яніцы, быццам бы нічога не здарылася.

[беспарадак 3]

Кветкі і дзеткі

Свята атрымалася такое, што і юбіляр, і прысутныя на вечарыне, былі вельмі задаволены. Да таго ж яшчэ зранку прагучала па радыё цудоўная праграма з удзелам дзяцей, якая пазнёміла слухачоў з біяграфіяй і творчасцю Віктара Шведа.

[юбілей 4]

Беларускі дзень у Варшаве

Беларускі дзень выклікаў вялікае зацікаўленне. Больш за сто асоб шчыльна запоўнілі Залу імя рэктара Брудзінскага. Прышлі студэнты, выкладчыкі Кафедры беларускай філалогіі, прастаўнікі ўлад Варшаўскага ўніверсітэта, журналісты прэсы і радыё.

[святкаванне 4]

Конкурс расказчыкаў

У I Конкурсе беларускай гавэнды выступілі расказчыкі з падставовых школ і гімназіяў Гайнаўскага павета ды белліцэя. Конкурс арганізаваны быў Гайнаўскім аддзелам БГКТ і Клубам польска-беларускіх спраў „Граблі” ў белліцэі.

[спаборніцтва 5]

Калі людзей яднае начуці...

Вядома, мешаныя сужонствы маюць шмат праблем у жыцці: гэта і святы, і хрэст, і традыцыі. Таму найважнейшай справай было б апрацаваць, давесці да канца юрыдычныя правілы. А, па-другое, патрэбна менавіта праца з моладдзю і маладымі сем'ямі.

[болей 9]

Работа на каленях

Брукарскія прылады Міхал Баршчэўскі яшчэ захоўвае ў сваёй гаспадарцы. Трамбонік зрабіў з гільзы ад снарада, панадворак таксама выбрукаў. Гаспадар упэўнены, што гэты кавалак бруку нікто яму не залье асфальтам.

[прафесія 10]

Беларусь — беларусы

21-я кніга Івана Лепешава

Іван Лепешаў, доктар філалагічных навук, прафесар Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта, аўтар кнігі „Да-знанні”, адрасуе яе выкладчыкам, студэнтам і ўсім, „хто цікавіцца пытаннямі літаратуры, мовы, гісторыі”. Выступае ён не ў звыклым для сябе жанры — эсэстыцы і літаратурнай крытыцы.

У прадмове пісьменнік Ігар Жук сведчыць, што глыбока беларускае слова „дазнанне” нічога супольнага не мае з юрыдычным тэрмінам — расследаванне. Гэта найперш — „перакананне досведам”. Тут Івану Лепешаву і карты ў руکі. Прадметам гаворкі ён валодае, як кажуць, на ўсе сто!..

Некалькі нататак, прысвечаны „раннему” Янку Купалу, побыту Фелікса Дзяржынскага ў Гродне, Васілю Быкаўцу і яго цяжкам ўздыму да сусветнай вядомасці. У асобным блоку разглядаюцца праблемы беларускай мовы: „Пра наш правапіс”, „Пра гвалт над мовай”, „Сучасны гвалт над мовай”, „Сем разоў адмерай”.

Аднак, без сумневу, найбольшую цікавасць выклікаюць артыкулы, аб-

яднаная агульная называй „Пушкініяна”. Чатыры розныя допісы — „Паспешлівая выснова”, „А Пушкін быў і такім”, „Руку правую потешить...”, „Прадаўшыся цару за шчодрыя дары...” — выкладаюць нетрадыцыйныя думкі пра Аляксандра Пушкіна.

Выяўлецца, ён быў вялікім прыхільнікам русіфікацыі некарэнных народаў Расіі, шыра радаваўся разгрому нацыянальна-вызваленчага паўстання 1830-1831 гадоў у Польшчы, наўват сам хацеў ехаць „біцца з палякамі”. І гэта нягледзячы на тое, што Аляксандр Сяргеевіч высока цаніў талент свайго знаёмага Адама Міцкевіча. Нездоўга да смерці Пушкін цалкам перайшоў на службу цару Мікалаю I, піша „верноподданническіе” вершы...

Урэшце, гэтую кнігу (каштуе 200 рублёў) трэба чытаць. Хто зацікавіцца, можа напісаць аўтару на адрес: 230009, г. Гродна, БЛК, 30/3. І. Я. Лепешаву; альбо патэлефанаваць на нумар 0-0375-152-33-49-46.

Антон ЛАБОВІЧ
„Пагоня”

Так жартуюць у Гродне

1 красавіка ў скверы каля Савецкай плошчы ў Гродне гадзіну прастаяў не звычайні пікетоўшчык. Малады хлапец трymаў у руках адразу некалькі плакатаў і лукашэнкаўскі сцяг. На плацатах было напісаны: „Не мяшайце прэзедэнту”, „Любіце Расію — маць вашу”, „Беларусь ад Буга да Курыл”, „Лукашэнка — адзіная надзея беларускага народа”. На спіне „лукашэнкаўца” вісё ўшчэ адзін плакат: „Хачу Чачню”. Каля ног — падзёртая шапка для ахвяравання на білет туды. Пікетоўшчык апрануты быў у бруднае адзенне. Нос яго зязу чырванию, адно вока падбіта, на ілбе гузак.

Гродзенцы ў асноўным адэкватна

ўспрынялі жарт. Кідалі са смехам у шапку гроши. За гадзіну — 820 рублёў (амаль доллар). Ні на адным заводзе за такі час столькі не заробіш. Але знайшліся і такія, хто үспрыняў ўсё ўсур’ёз. Адны ляялі хлапца за любоў да Лукашэнкі, іншыя хвалілі. Да апошніх відаць можна аднесці гродзенскіх міліцыянераў. Да несанкцыянованага пікету ніхто з іх нават не падышоў. Пасправаваў бы хлапец прыняць свой натуральны выгляд і стаць у цэнтры Гродна з бел-чырвона-белым сцягам, праз пяць хвілін у яго пад вокам быў бы сапраўдны сіняк, а на ілбе гузак і ніякіх ахвяраванняў на штраф не хапіла б.

(зк)

„Беларусь” у Комі

Справа-здачна-выбарчая канферэнцыя рэспубліканскай нацыянальна-культурнай аўтаноміі „Беларусь” пройдзе 7 красавіка ў Сыктывкар (Рэспубліка Комі Расійскай Федэрациі). На канферэнцыю запрошаны кіраунікі ўладных структур і іншых нацыянальна-культурных таварыстваў Комі. Як паведамляюць расійскія інфармацыйныя кірніцы, з-за фінансовых проблем у Сыктывкар не зможа прыехаць беларуская дэлегацыя. Афіцыйны Мінск будзе прадстаўлены адным з супрацоўнікаў пасольства Беларусі ў Расіі.

Рэспубліканская аўтаномія „Беларусь” была створана ў Комі ў красавіку 1997 года. У ліпені таго ж года прад-

стаўнікі аўтаноміі бралі ўдзел у другім Сусветным з’ездзе беларусаў у Мінску, на якім іх кіраунік А. Крупенік быў абраны членам Вялікай Рады. Ён таксама з’яўляецца намеснікам старшыні савета Федэральнай беларускай аўтаноміі, створанай у Расіі ў 1999 годзе.

Паводле статыстыкі, у Комі жывуць каля 27 тысяч беларусаў. Прадстаўнікі беларускай нацыянальнасці па колькасці займаюць у рэспубліцы чацвёртую месца пасля рускіх, комі і ўкраінцаў. А па колькасці беларусаў у агульным насельніцтве рэгіёна Комі займае шостое месца ў Расіі.

Наталля КУЛАГІНА
БелаПАН, 6.04.2000

Вершы Міцкевіча — пад забаронай

28 сакавіка сярод школ Ленінскага раёна горада Гродна праводзіўся конкурс лепшых дэкламатораў, прысвечаны 55-годдзю перамогі над німецкім фашизмам. Дапускаліся вершы на тэму Радзімы альбо змагання з ворагам. Вучні сёмых класаў Сярэдняй школы № 22 падрыхтавалі на конкурс два вершы Адама Міцкевіча. Была пададзена

заяўка ў рабіана, але аддзел адукаты Міцкевіча выкрайсліў: „Можа, вам ўшчэ і бел-чырвона-белы сцяг...” Давялося замяніць паэта-земляка іншымі — добра, што хоць беларусамі. Чым не дагдзіў славуты Адам? Чакаем адказу, хача і самі здагадваемся — не дурні.

М. КАПЛЯШУ
„Пагоня”

Суд адбыўся — кропка не пастаўлена

Тысячы людзей з абеддвух бакоў беларуска-польскай мяжы жывуць з кантратанды гарэлкай і цыгарэтамі. Бізнес даволі цяжкі, непрэстыжны, ды і даходы ад яго адносна невялікія. Іншая справа кантратанды жывога тавару ці перапраўка праз мяжу нелегалаў з азіяцкіх краін. Такая „праца” патрабуе арганізацію і міждзяржаўных сувязяў. Грамадзяне Пакістана, Афганістана, Кітая, В'етнама і іншых краін плацяць тысячы долараў не за тое, каб іх праз Расію прывезлі ў Беларусь, а затым у Польшчу. Мэта — заможны Захад. Таму інтэрнацыянальная кантратандысцкія групы будуць існаваць, пакуль будзе існаваць прорва паміж узору́німі жыцця ў розных краінах. Перамагчы кантратанду жывога тавару не зможуць ні памежнікі, ні праваахоўныя органы транзітных краін. „Бізнес” дае добры даход, пакаранні ў выпадку няўдачи невялікія.

Судовы працэс над некаторымі членамі групы кантратандыстаў, які адбыўся ў Гродзенскім раённым судзе дае падставы зрабіць вынік, што ёсць сапраўдныя прафесіяналы. Яны не збираюцца кідаць сваю „працу” і ўцягваюць у яе ўсё больш людзей. Перад судом паставілі 10 чалавек: 3 грамадзяніны Беларусі, 3 Польшчы, 2 Літвы, 1 Інды і 1 чалавек без грамадзянства, па нацыянальнасці беларус. У крымінальнай справе фігуруюць яшчэ некалькі чалавек, якія былі ў ліку арганізатораў злачыннай групы. Але дзе яны і хто — невядома.

Паводле следства, яшчэ летам мінулага года нейкі „Стась” з асобай без грамадзянства Сяргеем П., які ўжо расшукваўся Інтэрполам за кантратанду жывога тавару, арганізавалі суполку з мэтай перавозу ў Польшчу 15 грамадзян В'етнама і Афганістана. Сярод членуў групы быў літовец Зеніус К., якога шукала літоўская паліцыя за тое ж правапарушэнне, невядомы „Сяргей”, грамадзянін Расіі, два гродзенцы і жыхар Сувалкаў Павел Р. Палляк павінен быў дапамагчы ў дастаўцы нелегалаў да мяжы, а затым правесці іх у Польшчу. Згодна яго сведчанням, у ліпені мінулага года ў адным сувалкіні бары ён пазнаёміўся са „Стасем”, які прапанаваў яму за 1 000 долараў прыняць удзел у „бізнесе”. Але грошай Паўлу атрымаць не удалося. 6 жніўня, недаехаўшы да беларуска-

польскай мяжы на некалькі соцень метраў машыну з нелегальнымі мігрантамі затрымалі памежнікі. Пры затрыманні паляк сядзеў побач з вадзіцелем, гродзенцам Іванам С. Неўзабаве былі арыштаваны яшчэ адзін жыхар Гродна і літовец. Іншыя ўдзельнікі няўдалага мерапрыемства зніклі.

У матэрыялах следства нічога не гаворыцца, ці ўдзельнічалі тады ў падрыхтоўцы жніўнікай справы індус Амрыд П., па мянущи „Манджыт” і грамадзянін Літвы, азербайджанец Свіяд Г. Але вядома, што ў верасні-кастрычніку яны, далучыўшы некалькі „навічкоў”, падрыхтавалі да пераходу мяжы 26 нелегальных мігрантаў. На правадніка быў выбраны жыхар падляшскай гміны Рутка-Тартак Павел Ш., якому знаёмы звонку грамадзянін Польшчы за 1 500 долараў прапанавалі правесці праз мяжу групу азіятаў. Да памагчы яму, усяго за 1 000 злотых, па прапанове прадаўца цыгарэтату з Сувалкаў нейкага Мар'яна, пагадзіўся жыхар той жа гміны Анджэй К.

Ноччу з 4 на 5 лістапада абеддвух прывезлі пад мяжу. Яе перайшлі і накіраваліся да месца, у якім беларуска-індыскі-азербайджанскіх хадаруснікі павінны быті перадаць ім нелегалаў. Усё адбывалася паводле плана: умоўны свіст, сігнал ліхтарыкам, пераход праз драцянную загароду. І Анджэй з Паўлам вядуць групу да польской мяжы. Аднак спрацавала сігналізацыя на заставе і ўсе быті затрыманы беларускімі памежнікамі. Праз некалькі хвілін каля Гродна арыштавалі трох кампаньёнаў з таго боку мяжы. Індус затрымалі толькі ў канцы снегня.

Усіх нелегалаў неўзабаве дэпартавалі з Беларусі. Кантратандыстам быті прад'яўлены крымінальныя абвінавачванні. Можна сказаць, што шэраговы ўдзельнік групы лёгка адкруціўся: чацвёра падсудных, у тым ліку і палякі, прысуджаны да штрафаў. Анджэй К. і Павел Р. заплацяць па 1 000 долараў, а Павел Ш. — 1 200. Праўда, пакуль ішло следства, яны сядзелі ў турме. Іх кампаньёны будуць там яшчэ некалькі гадоў. Але гэта толькі тыя, каго здолелі затрымаць. Дзе зараз „Стась”, „Сяргей”, „Мар'ян” і іншыя? Магчыма, набіраюць чарговую групу азіятаў, наймаюць памагатых і вярбуюць на Беласточчыне праваднікоў.

Зміцер КІСЕЛЬ

Узнагарода Фонду Навасельскіх Лявону Тарасэвічу

Мастак Лявон Тарасэвіч атрымаў 4 красавіка г.г. у Кракаве Узнагароду Фонду Навасельскіх. Чэк на 30 тысяч злотых уручыў мастаку ў сваёй галерэі Анджея Стармаха. Рада Фонду прысвоіла Тарасэвічу ўзнагароду за ўклад у развіццё жывапісу — галіны, магчымасці якой многім былі прызнаны вычарпанымі.

„Я асабіста цешуся гэтай узнагародай. Яна — доказ тому, што жывапіс добра сябе адчувае”, — сказаў падчас урачыстасці ў Галерэі Стармаха член Рады Фонду, гісторык мастацтва прафесар Мечыслаў Парэмбскі. „У працах Тарасэвіча ёсць ўсё: натура, фарба, колеры — каштоўнасці, з якімі шмат разоў загадвалі нам развіцця», — дадаў праф. Парэмбскі.

Лаўрэат заявіў, што не разлічваў на

ўзнагароду. Таrasэвіч успомніў свае сустрэчы з Навасельскім і ягонай творчасцю: першую — у дзяцінстве, потым — у юнацтве ў музеях і ўрэшце, калі малады мастак у 1983 г. пабачыў Навасельскага на Грабарцы падчас малівання ім выявы Пантакратара. Шляхі абеддвух мастакоў перакрыжаваліся яшчэ ў 90-я гады на выставе „Невядомая Еўропа” ў кракаўскай галерэі Кышыштафоры.

Фонд Навасельскіх заснавалі ў маі 1996 г. Зофія і Ежы Навасельскія. Яго мэта — падтрымка маладых, таленавітых мастакоў і пропагандаванне самых цікавых з'яў у сучаснай культуры. Першым лаўрэатам Фонду ў 1998 г. стаў мастак Марэк Хлянда. У мінулым годзе ўзнагароду атрымаў мастакі крэтык Веслаў Бароўскі.

(Паводле ПАП)

Паездка ў вясковую Еўропу

[1 працяг]

— А бо не толькі хлеб трэба, булкі таксама.

У наступную хату мая правадніца ўжо не заходзіла. Спісаў я і там бежанская ўспаміны пажылога сужонства і падаўся далей, да жанчыны, якая была на прымусовых работах у Германіі. На падворку гаспадару сабака, голасна паведамляючы мне, што не будзе бяздзейна прыглядзіца майму намечана-му туды ўваходу. На маё шчасце гаспадыня вярталася акурат з крамы і адразу паведаміла, што ведае, ад каго я іду.

Вось як! У вёсцы не тое, што ў Беластоку, дзе атамізаваныя людзі кантактующыца з самым шырокім светам з дапамогай тэлевізара, тэлефона ці нейкага Інтэрната, часта не знаёмчацца на-ват з суседзямі, што жывуць за сцяною. Я ўжо адчуваўся ад вёскі і забыў мет-кую пагаворку, што ў горадзе можна многа пабачыць, а ў вёсцы многа пачуць. Хаця ў Гусаках толькі два тэле-фонныя аппараты, аднак вестка, што паявілася нейкай навалач, маланка абляцела ўсю вёску, быццам у Гогалеў час вестка пра рэвізора ўвесь горад.

У наступнай хаце побач гаспадыні пабачыў я зноў сваю першую правадніцу па Гусаках. I калі я запісаў чарговыя ўспаміны, яна, як мне здаецца, на-мякнула гаспадыні, каб пачаставаць мяне. То гаспадыня зараз каўбасу з халадзільніка на стол. Шчасце, што бы-ла вялікапосная серада, то ад каўбасы ўдалося мне адмовіцца, але на чай і пі-рог з маслам ужо здаўся; наёмка мне было, бо ж пачастунак той быў не за-згаданыя мае гроши, хаця, бадай, яны да яго хітравата прычыніліся...

Наведаў я яшчэ адну пажылую жанчыну, якая пабывала ў бежанстве. Была акурат у яе ейная дачка, солтысава жонка. Даведаўся я ад яе, што яе муж акурат вывозіць гной, а пра вёску можа і яна сама расказаць.

У Гусаках пражывае каля дзесяніста душ, сярод іх пяць дашкольнікаў, чацвёра школьнікаў, якія ходзяць у школу ў Мулявічы, трое вучняў сярэдніх школ і трое студэнтаў. У вёсцы пяць хат пустуюць, а ў пятнаццаці жыве па адной асобе. Ад Гусакоў кілатр жвіровай дарогі да асфальтавай шашы, што са Страблі ў Бельск. Вяскоўцы хо-чуць, каб на той адрэзак палажыць таксама асфальт. Быў з Бельска ліст, што зробяць, але цяпер і пра тое не згадваецца. Згаданы кілатртравы ад-рэзак — павятовы...

Водаправода ў Гусаках мяне. Усюды вада ёсьць, ачышчальні робяць, а тут нічога. Войт абяцаў на восень, але хіба нічога не будзе. А вады ў вёсцы не хапае, студні замульзываюцца. I якая тая вада... I каб не рэчка Валэнга, што пра-цякае побач вёскі, то і не было б дзе да-бытак пайць. У Гусаках пяць гаспада-роў жывуць з гаспадарак, а апошнія — пенсіянеры, якія абраўляюць зямлю сваіх гарадскіх спадкаемцаў. Два гас-падары спецыялізууюцца ў малочнай прадукцыі; да аднага з іх прыязджает са-маход з бельскай малачарні. Тракта-роў тут — *хата ў хату!* А ў каго і два. Найбольш „Владимицев”, ёсьць і адзін мінска-нарваўскі „МТЗ”. I тройка ко-ней. Ёсьць адзін збожжавы камбайн, дзве цюкаркі, некалькі спопавязалак, але нікто ўжо апошнімі не карыстаецца. У вёсцы адзін грузавік і з тузвін лег-кавушак. Тэлефонных аппаратуў тут два, нават у солтыса тэлефона мяне. Два гады таму зрабілі спісак ахвотных на тэлефонную сувязь, але калі яна бу-дзе — невядома.

Калі гутарка пра вёску закончыла-ся, мая суразмоўніца спытала мяне, куды я далей падамся.

— А пра гэта то я вас спытаю — куды мне зручней на чыгуначную стан-цыю: у Страблю ці Райск?

— У Страблю, бо ў Райск няма дарогі.

— А далёка гэта?

— Пяць кілатраў.

Растлумачыла яна мне дарогу і я пай-шоў. Солтысава хата на канцы вёскі, а солтысава шыльда прычэпленна да ву-лічнага дрэва, што каля панадворка, быццам солтыс той не ў хаце, а на дрэ-ве жыве — як *пернатое* якое. Дарэчы — вёска ж называецца *Gusaki*.

Дарога ў Страблю палявая. За па-шамі над Валэнгай крыху поля, а да-лей нестары лес і няўгодзі. Участак між дарогаю і чыгункаю ўзараны для насаджэння чарговага лесу...

Станцыя ў Страблі нічым не нагад-вае *tradycyjnej polskiej gościnności*. Па-чакальня закрыта на замок і нідзе не-магчыма схавацца ад холаду і дажджу. Летам у пагоду можна чакаць поезда прынамсі валяючыся, як конь, у траве. Паколькі аставалася мне чакаць поезда ў Беласток яшчэ паўтары гадзіны (так я здагадваўся, бо раскладу на станцыі мяне) у такую непагадзь, ра-шыў я скаратакъ час паездкай на стан-цыю ў Райск. На поезд у Бельск сабра-лася тут каля дзесяці чалавек. I ў туго слоту бліснуў на страблянскай станцыі прамень роскашы: прыезд поезда быў абрарадаваны праз мегафон! Каб мяс-цовому коміважжу не *wsiąść do pociągu byle jakiego*. Клас!

Поезд ехаў з інтарсельской скорасцю і трэба было бачна ўгледацца, ці ён яш-чэ едзе, ці ўжо стаіць. Пасажыры зай-малі мо трэцюю частку месц. У Райску акрамя мяне злезла яшчэ адна асоба.

Раенская станцыя з'яўляецца паляр-най супрацьлегласцю страблянскай. Мегафонаў тут мяне, затое ж усе дзве-ры і вокны станцыінага будынка гас-цинна адкрыты на-насцеж, а ўсярэдзіне знямоглы падарожнік можа нават пры-легчы на разложеным раскладным мя-кім крэсле. Дзве-ры і вокны адкрыты на-насцеж, бо ў іх адно фрамугі без ство-раў. Мог бы хто падумаць, што апош-нія параскрадалі нейкія зладзеи. Але не, тут жывуць парадачныя людзі; тут не крадуць — паламаныя *wdrębezgi* кавал-кі ваконных рам валяюцца з другога боку пуці, а шкло — пад ваконнымі праёмамі. Сенцы пачакальні ад гало-унага корпуса будынка аддзяляе байка-ватая ўжо трэшчына; неўзабаве тыя сенцы адхіляцца ад станцыі так, як слав-утая пісанская вежа ад вертыкалі.

Архітэктурным каштоўнасцям на-огул спадарожнічаюць і на-насценныя роспісы. Малюнкаў тут мяне, затое ж сцены будынка прамянююць словам. Акрамя нямногіх вульгарызмаў і, ты-повых для таго роду творчай матэ-ры, скандэнсаваных да аднаго нецэн-зурнага слова характарыстык мясцо-вых маладзёжных герайні і герояў, ёсьць і крыху філософіі (*Ucz się i pracuj, a święto zmarłych będzie twoim świętym. Polak nie kaktus, pić musi*), медыцыны (*Miłość jest jak choroba, od razu kładzie ludzi do łóżka. Życie to choroba dziedziczna*) ды радасці новага жыцця (*Palę HB/pięc EB/noszę O.B./jestem O.K.*). Знайшоўся і скептык, чалавек нашага племені, які на безза-ганнай єўракірліцы выказаў свой во-тум недаверу гэтакай распусце: *факту*.

У поезд у напрамку Беластока залез толькі я адзін, а ў вагоне занята было адно на дзесяць месц.

Аляксандар ВЯРБІЦКІ

Вясна на перыферыі Беластока

Сонца падымаетца з кожным днём усё вышэй. Трава і астатнія раслін-насць папраўдзе дае ўжо сігнал, што будзіца з зімовага сну, але ўсё гэта ад-бываецца вельмі памалу, каб прыха-ваць бруд, які валяеца па вуліцах амаль усіх кварталаў на акраінах горада. Кашмарнае балота ўжо выса-ла і калі ўзімаеца вецер, па вуліцы ня-сецца не толькі пыл, але і ўпакоўкі з-пад снікерсаў, сігарэтаў ды іншых дабрадзействаў цывілізацыі.

Па вуліцы Пясковай у квартале Пшэмыслова, дзе некалькі месяцаў та-му загарэў славуты гастронамічны пункт горада бар „Мэтка”, краявід на-памінае Гірасіму з дакументальных кі-нахронік. Цікава, што як і раней, на гэтым кашмарным пажарышчы надалей сустракаюцца мясцовыя п'яніцы, быц-цам бы нічога не здарылася і як бы „Мэтка” далей была на сваіх месцах. Да пажару навокал стаялі сметнікі і нехта прыбіраў адпадкі з-пад піва, ві-на маркі „Віно” і „сіняга канъяку”. Ця-пер побач руін бара шмат слядоў ад сяброўскіх сустраків бытых яе наведваль-нікаў. Побач кожнага дня сотні дзяцей праходзяць вуліцай Пясковай у школу. Вучацца сучаснага пачуцця эстэтыкі. Бруд становіща праявай нармальнасці, неадлучным элементам штодзённасці. Некалькі разоў людзі звяртаюцца да гарадскіх улад, каб пасадзейнічалі ўпа-радкаванию гэтага вялікага сметніка ў цэнтры квартала. Ураднікі адсылалі да Гарадской стражы, быццам бы гэта ў іх кампетэнцыі, але беластоцкія шэ-рыфы пакуль што яшчэ не пацікаўліся гэтым справай. У іх важнейшыя заданія: табунамі валочацца па базарах і со-чаць, каб нікто не прадаў нічога, ран-ней не падзяліўшися прыбыткам з „дэ-макратычна выбранай уладай горада”. Ад жулікаў нашы шэрыфы звычайна ўцякаюць, з вялікай адвагай і рапущас-цю кідаюцца затое да жанчын з Бела-

стоку. Поеzd ехаў з інтарсельской скорасцю і трэба было бачна ўгледацца, ці ён яш-чэ едзе, ці ўжо стаіць. Пасажыры зай-малі мо трэцюю частку месц. У Райску акрамя мяне злезла яшчэ адна асоба.

Раенская станцыя з'яўляецца паляр-най супрацьлегласцю страблянскай. Мегафонаў тут мяне, затое ж усе дзве-ры і вокны станцыінага будынка гас-цинна адкрыты на-насцеж, а ўсярэдзіне знямоглы падарожнік можа нават пры-легчы на разложеным раскладным мя-кім крэсле. Дзве-ры і вокны адкрыты на-насцеж, бо ў іх адно фрамугі без ство-раў. Мог бы хто падумаць, што апош-нія параскрадалі нейкія зладзеи. Але не, тут жывуць парадачныя людзі; тут не крадуць — паламаныя *wdrębezgi* кавал-кі ваконных рам валяюцца з другога боку пуці, а шкло — пад ваконнымі праёмамі. Сенцы пачакальні ад гало-унага корпуса будынка аддзяляе байка-ватая ўжо трэшчына; неўзабаве тыя сенцы адхіляцца ад станцыі так, як слав-утая пісанская вежа ад вертыкалі.

Архітэктурным каштоўнасцям на-огул спадарожнічаюць і на-насценныя роспісы. Малюнкаў тут мяне, затое ж сцены будынка прамянююць словам. Акрамя нямногіх вульгарызмаў і, ты-повых для таго роду творчай матэ-ры, скандэнсаваных да аднаго нецэн-зурнага слова характарыстык мясцо-вых маладзёжных герайні і герояў, ёсьць і крыху філософіі (*Ucz się i pracuj, a święto zmarłych będzie twoim świętym. Polak nie kaktus, pić musi*), медыцыны (*Miłość jest jak choroba, od razu kładzie ludzi do łóżka. Życie to choroba dziedziczna*) ды радасці новага жыцця (*Palę HB/pięc EB/noszę O.B./jestem O.K.*). Знайшоўся і скептык, чалавек нашага племені, які на безза-ганнай єўракірліцы выказаў свой во-тум недаверу гэтакай распусце: *факту*.

У поезд у напрамку Беластока залез толькі я адзін, а ў вагоне занята было адно на дзесяць месц.

Што з паркам?

Бурмістр Анатоль Ахрыцюк напомніў

аб падзеях вакол пашырэння парку на дзе-зяцці. Таксама за імі не сумуе, але жыхары чамусыці паверылі, што маглі б яны прынамсі ліківідаваць свой сметнік, тым больш, што ўсе прымушаны плаціць падаткі на ўтрыманне гэтых новаствораных паліцыйных фарміраванняў.

Кожны ведае, што купляючы літр бензіну за 3 злоты, амаль 1 злот і 85 гро-шаў плаціць у выглядзе ўсялякіх падат-каў, у тым ліку на пабудову і рамонт да-рог. Не відаць, аднак, каб нехта буда-ваў новыя дарогі ці рамантаваў старыя. У квартале Пшэмыслова пабудавалі да-рогі толькі там, дзе пражываюць асо-бы, набліжаныя да ўладных структур. I ў гэтым, здаецца, заключаецца сут-насць самаўрадавага кіравання. Рад-ныя, выбраныя з партыйных спісак, не прадстаўляюць інтарэсай жыхароў, якія за іх прагаласавалі, а толькі інтарэс партыйных кіраўніцтваў. Так як паслоў у Сейме, не цікавіць гарадскіх народэпаў праблемы людзей і займаюцца яны штучнымі ідэалагічнымі спрэчкамі. Спраба зацікаўці іх, напрыклад, стан-ам дарог у кварталах ці бруднымі вуліцамі канчаеца балбатлівым тлумачэннем, што ўсё гэта знаходзіцца ў ру-ках Управы горада, а яны (радныя) на магістрацкіх чыноўнікаў акурат не маюць ніякага ўплыву.

Сёння можна разлічваць толькі на прыроду. Калі вырасце трава, прыха-вае меншы бруд, лісце на дрэвах скры-юць нават сметнік, раней званы „Мэт-кай”. На ніякі ўлады мяне сэнсу ні раз-лічваць, ні звяртаць увагу. Найгоршае толькі тое, што мяне амаль нікіх маг-чымасцей пазбегнуць штораз большых складчын на ўтрыманне гэтых паразі-тычных груп, якія дынамічна разраст-аюцца пасля кожных выбараў, пасля чарговых рэфармаванняў.

Яўген МІРАНОВІЧ

Приняты бюджет на 2000 год

У час XVI Сесіі Гарадской рады ў Гай-наўцы, якая адбылася 29 сакавіка г.г., прыняты быў бюджет горада на 2000 год. Бурмістр праінфармаваў аб актуальных падзеях вакол пашырэння парку на ўсю Белавежскую пушчу, а радныя зацвердзілі павышэнне тарыфу за камунальныя паслугі.

Бюджэт

Радныя зацвердзілі даходы размерам 23 572 тыс. зл. і выдаткі — 23 031 тыс. зл., прадугледжваючы, што 541 тыс. зл. выдат-куюць на сплату даўготы. Сярод расходаў радныя найбольш грошай прызначылі на фінансаванне падставовых школ і гімна-зіяў (7 921 тыс. зл.), утрыманне дзіцячых садкоў (3 008 тыс. зл.), самаўрадавую і дзяржа-жайную адміністрацыю (2 108 тыс. зл.) і на грамадскую апеку (2 032 тыс. зл.).

Радныя ў галасаванні адкінулі прапа-новы дадатковай фінансавай падтрымкі для Дом

Юбілей Віктора Шведа

Кветкі і дзеткі

Пасля сустрэчы ў „ЛіМе” — Л. Рублеўская, Я. Міклашэўскі, В. Швед, В. Інава, В. Шніп, С. Панінік.

Свой 75 дзень нараджэння, 23 сакавіка, Віктар Швед правёў у Мінску, у Вялікай айчыне.

Час ад часу мацней ці больш адчуваюць нашы беластоцкія пісьменнікі малую ўвагу ад сваіх братоў з калісці моцнага ды досьць багатага Саюза беларускіх пісьменнікаў. Некаторыя з „белавежцаў” папоўнілі іхнія рады, некаторыя не хочуць, іншым, вядомым ужо, членам Саюза польскіх пісьменнікаў, прапануецца спачатку разгляд іхніх творчасці беларускім калегамі, *пісацелямі*, але не *чытацелямі* (чытаюць толькі *сваё*). Не ёсьць членам СПБ і Віктар Швед, аўтар дзесяці кніг, член СПП, якога прынялі туды за ягоныя беларускія творы, якога прозвішча можам знайсці ў біографічных слоўніках беларускіх пісьменнікаў. А не ўступіць у СПБ, бо трэба было ў паперах (па-рускому) прызнавацца, *калі ўступіць у КПСС*, ці *быў членам камсамола!*.. Але ў дзень юбілею віцэ-старшыня СПБ Вольга Інава, якая запрасіла юбіляра ў ганараўцаў яго свята на вялікай сцене Дома літаратаў, намякнула нясмела, ці не ўвесці званне *ганаровага члена СПБ*. А сярод сяброў Саюза адна жменька тых, заслужаных для беларускай літаратуры, усё яшчэ актыўных Мафусайліва веку творцаў, узросту Шведа і старэйших. Скарб незаменны, каштоўны.

Свята атрымалася такое, што і юбіляр, і прысутныя на вечарыне, былі вельмі задаволены. Да таго ж яшчэ зранку прагучала па радыё цудоўная сустрэча ў праграме Маргарыты Яфімавай, выдатна, прафесійна падрыхтаванай, з узелам дзяцей. Праграма пазнаёміла слухачоў з біографіяй і творчасцю аўтара. М. Яфімава выступіла таксама сярод прымаючых узел на вечарыне, і, як заўважыла, *любоў вызначае ўсё ў творчасці В. Шведа*. Любоў да людзей, айчыны, мовы. Любоў да жыцця, дзяцей. Дорыліся шаноўнаму юбіляру слова і кветкі, а найцудоўней

выступілі моладзь (з Універсітэта культуры) ды дзеткі, Ксюша і Дыана, а таксама Галіна Дзягілева (якая пасля запрасіла юбіляра ў свой паэтычны тэатр на спектакль „Нобіль” па Караткевічы). З аглядам творчасці выступілі вядомыя крытыкі і гісторыкі літаратуры Уладзімір Гніламёда і Уладзімір Казбярук (родам з Бандароў). І, вядома, былі вершы ў выкананні аўтара. Пасля, на адмысловым вечары-застоллі, сярод найбліжэйшых сяброў, гучалі спевы і сардечныя прамовы.

Сябры з СПБ (тут асаблівая падзяка Сяргею Панініку, Яўгену Міклашэўску і Людміле Рублеўскай) задбалі пра цікавую праграму пабытку госця ў Мінску — наведванне музеяў, Кальварыйскага могільніка, сустрэчы ў Таварыстве беларускай мовы, у Польскім інстытуце пры пасольстве РП (ён часткова фінансаваў пабытку), у рэдакцыі „Літаратуры і мастацтва”... На сямейным свяце іншага юбіляра — саракодзі паэта Віктора Шніпа, у якога ёсьць таксама, як у Віктора Шведа, дзесяцігадовая дачушка. Віктар, усё ж дужы (торба з кнігамі, якую ўдалося яму дасягнуць у Мінск, страціла аднатутні ручку!), падараваў шмат сваіх кніжак з аўтографамі. Бо, усё ж, у Беларусі ён не такі вядомы — кнігі „Дружба” і „Мая зялёная Зубровія” даўно ўжо разышліся, бо і даўно іх пропанавалі беларускаму чытачу... Так што ў адным музее спачатку прынялі яго за... шведа, які проста цудам так выдатна ведае беларускую мову...

На радзіміе чакалі Віктора Шведа наступныя сустрэчы-віншаванні — у Генеральным консульстве РБ у Беластоцку, у БГКТ, сярод „белавежцаў” і навукойцаў, вучняў...

„Хай Табе, Віктар, здаровіца да шчаслівіца!” — жадалі сябры-пісьменнікі. І пішацца!

Міра Лукша
Фота аўтара

Косава — год пасля...

[1 ♂ працяг]

Вайна, якая пачалася пад лозунгам змагання з этнічнымі чысткамі, прывяла да чистак, якіх раней не знала гэтая сербская правінцыя. Ва ўмовах сербскай улады албанцы выраслі на дамінуючу этнічную групу. Хапіла пару месяцаў албанскага кіравання,

каб на большасці тэрыторыі Косава не астаўся ніводзін серб, ні цыган. Разам з сербамі загінулі таксама ўсе помнікі іх звыш тысячагадовай культурнай спадчыны. Згарэлі цэрквы, якія ператрываюць нават многавяковую турэцкую акупацыю. Усё гэта адбылося ва ўмовах, калі на тэрыторыі гэ-

Беларускі дзень у Варшаве

Дзеля азнямлення польскіх студэнтаў з беларускай гісторыяй і культурай у Варшаўскім універсітэце 28 сакавіка быў сарганізаваны Беларускі дзень. Мерапрыемства, прымеркаванае да 82 гадавіны абвяшчэння незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі, праходзіла ў двух месцах: Казімляўскім палацы, у якім знаходзіцца рэктарат Варшаўскага універсітэта і Палацы Сташыца, дзе пасялілася Польская акаадэмія навук.

Першая частка мерапрыемства была прысвечана гісторыі. Пачаў яе д-р Алег Латышонак з Беластоцкага універсітэта дакладам: „Гісторыя Беларусі ад найдайнейшых часоў да пачатку XX стагоддзя”. Дакладчык расказваў, між іншым, пра першыя звесткі аб Белай Русі ў летапісах, пра ўзнікненне беларускіх княстваў, Вялікага княства Літоўскага і ўнію з Польскай Каронай. Пасля д-р Алег Латышонак запрэзентаваў фільм па гісторыі Беларусі ў XX стагоддзі „Шлях да незалежнасці”, які ён зняў супольна з Міколам Ваўранюком.

Апошнім пунктам гэтай часткі была сустрэча з Аляксандрам Мілінкевічам — старшынёй грамадскага аб'яднання „Ратуша” ў Гродне. Госць гаварыў пра няўрадавыя арганізацыі ў Беларусі — мэты дзейнасці, складанасці і способы іх пераадольвання. Пасля даклада вялася дыскусія пра сучасную Беларусь.

У „Ніве” н-р 13 ад 26.03.2000 г. Леана Глагоўскую адважна загаварыла аб патрэбе поўнай рэабілітацыі Хведара Ільяшэвіча — перадавога дзеяча беларускай культуры і абаронцы беларускай справы ва ўсіх палітычных умовах. Апрача таго, чым займаўся як беларускі патрыёт, быў ён выключна добрым, уражливым і адкрытым чалавекам. Ён не праходзіў з паднятай галавою побач патрабуючага якой-колечы дапамогі. Ці такія бываюць фашысты??!

У 60-я гады „Ніву” чытала я зредку і якраз не натрапіла на тыя пасквілі А. Амільяновіча (на маё шчасце). Каб я іх прачытала, было б мне балюча і горка. Не магу сёння быць упэўнена, што хапіла б мене адвагі выступіць тады публічна ў Яго абарону. Горкая праўда, але „такія былі тады часы”. Аднак застанаўляе мяне — колькі трэба было мець адвагі, а магчыма і бессароннасці, каб такое пісаць пра кагосць, не маючы ніякіх доказаў на ягоную віну. Вядома мне было, што ў 50-я гады нейкі час зняволены быў іншы беларускі дзеяч, кіраўнік двухкласнай беларускай школы ў час нямецкай акупацыі ў Беластоку Уладзімір Кузняцоў. (Магчыма адзінам закідам была тая беларуская школа, бо выпусцілі яго з астрога).

У адным я, аднак, сумніваюся: ці друкаванне тых артыкулаў у беларускай газеце было непазбежным? Гэта ж астанецца надоўга „чорнай плямай” на

Беларускі дзень выклікаў вялікае зацікаўленне. Больш за ста асоб шчыльна запоўнілі Залу імя рэктара Брудзінскага. Прыйшлі студэнты, выкладчыкі Кафедры беларускай філалогіі, прастаўнікі ўлад Варшаўскага універсітэта, журналісты прэсы і радыё. Усе яны былі запрошаны на вечар у Палац Сташыца на культурную частку праграмы.

Пачалася яна сустрэчай з Сямёном Букчыным, які падпісаў сваю найноўшую кніжку „Беларуская трагедыя”. Другім гостем быў мастак і паст Міхал Анемпадыстай. Чытаў ён свае старэйшыя і навейшыя вершы, запрэзентаваў новы зборнік, адказваў на пытанні прысутных, якія ведаюць яго, перш-на-перш, як аўтара тэкстаў вядомым беларускім рок-гуртом.

На заканчэнне адбыўся канцэрт, а ў сапраўднасці двухгадзіннае шоу Віктора Шалкевіча. Сваймі песнямі і анекдотамі мог бы ён забаўляць публіку яшчэ доўга, каб гаспадарам не трэба было зачыняць памяшканне.

Беларускі дзень у Варшаўскім універсітэце сарганізавала Беларуская аб'яднанне студэнтаў, супольна з універсітэцкім самакіраваннем і Незалежным згуртаваннем студэнтаў (НЗС), пры дапамозе Маладога фронту. Як арганізатары, так і ўдзельнікі святкавання былі згодны, што трэба яго пайтариць праз год.

Міраслаў ВАЎРАНЮК

Рэабілітацыя Хведара Ільяшэвіча

Адгалоскі

У „Ніве” н-р 13 ад 26.03.2000 г. Леана Глагоўскую адважна загаварыла аб патрэбе поўнай рэабілітацыі Хведара Ільяшэвіча — перадавога дзеяча беларускай культуры і абаронцы беларускай справы ва ўсіх палітычных умовах. Апрача таго, чым займаўся як беларускі патрыёт, быў ён выключна добрым, уражливым і адкрытым чалавекам. Ён не праходзіў з паднятай галавою побач патрабуючага якой-колечы дапамогі. Ці такія бываюць фашысты??!

У 60-я гады „Ніву” чытала я зредку і якраз не натрапіла на тыя пасквілі А. Амільяновіча (на маё шчасце). Каб я іх прачытала, было б мне балюча і горка. Не магу сёння быць упэўнена, што хапіла б мене адвагі выступіць тады публічна ў Яго абарону. Горкая праўда, але „такія былі тады часы”. Аднак застанаўляе мяне — колькі трэба было мець адвагі, а магчыма і бессароннасці, каб такое пісаць пра кагосць, не маючы ніякіх доказаў на ягоную віну. Вядома мне было, што ў 50-я гады нейкі час зняволены быў іншы беларускі дзеяч, кіраўнік двухкласнай беларускай школы ў час нямецкай акупацыі ў Беластоку Уладзімір Кузняцоў. (Магчыма адзінам закідам была тая беларуская школа, бо выпусцілі яго з астрога).

У адным я, аднак, сумніваюся: ці друкаванне тых артыкулаў у беларускай газеце было непазбежным? Гэта ж астанецца надоўга „чорнай плямай” на

Бывала я часта ў Беларусі камітэце, ведала Х. Ільяшэвіча і некаторых іншых дзеячаў. Магу сказаць з поўнай адказнасцю, што Хведар Ільяшэвіч і некаторыя іншыя дзеячы нічога супольнага з фашызмам не мелі. Не здзеснілі яны ніякай здрады ў адносінах да беларусаў і польскага насельніцтва.

Мабысь, былі ў Камітэце і нямецкія сышчыкі, якія рабілі сваю работу. Тым больш складаная і цяжкая была праца беларускіх дзеячаў. Ужо пасля вайны я даведалася і асабіста пазнала такога „штэпселя” ў Камітэце з савецкай партызанкі. Ён якраз высока ацэньваў Хведара Ільяшэвіча — не ўважаў яго за здрадніка.

Пара поўнасцю рэабілітацаць Хведара Ільяшэвіча.

Алена АНІШЭУСКАЯ

тай правінцыі парадку і справядлівасці пільнуюць НАТАўскія вайсковыя фарміраванні.

Амерыканская вайна супраць сербаў стала перамогай імперыяльнай ідэі над сувэрэнітэтам паасобных дзяржаў. Пару месяцаў пасля расіяне пакарысталіся логікай НАТАўскіх метадаў, выкарыстанных падчас балканскага канфлікту для вырашэння чачэнскай проблемы. Вайну і прапаганду вялі пад

водле НАТАўскіх узоруў. У Москве не гаварылі, што перамога над чачэнцамі мае даць уладу Пуціну, а ў Вашынгтоне таксама не ўспаміналі, што вайна супраць сербаў мела адварнуць увагу амерыканцаў ад скандалу з узелам Клінтана і Монікі Лявінскі. А тысячи забітых пры нагодзе? Гэта непазбежныя ахвяры гульняў элітаў імперыяльнай улады.

Яўген МІРАНОВІЧ

Роднае слова

Дэкламатарскі конкурс „Роднае слова” для дзяцей з Беластоцкага раёна прайшоў 27 сакавіка 2000 года ў Беластоку, у будынку Беларускага таварыства на Варшаўскай 11.

Усе дзеткі, якія адважыліся ўзяць удзел у конкурсе, сядзелі паўкругам на

Юліта Захарчук з Гарадка заняла першае месца.

сцэне, а адно дзіця дэкламавала выбраны твор. Рэпертуар быў розны: вершы, казкі, легенды. Кожны з выступаючых імкнуўся інтэрпрэтаваць „свой” твор па-свойму.

Але не было ў гэты дзень такога „інтэрпрэтата”, як Міхасёк Хмялеўскі з трэцяга класа Пачатковай школы нумар 11 у Беластоку. Як жа ён дэкламаваў „Жывую граматыку” Артура Вольскага! Не, гэта не была нават дэкламацыя, гэта быў цэлы тэатр, які прадстаўвіў адзін Міхась. Якія рухі, скокі, міміка! Ну, а мяўкаў, як сапраўдны коцік. Гэты хлапчук — бясспрэчны талент.

Нездарма ж і атрымаў ён найвышэйшую, **спецыяльную** ўзнагароду для вучняў класаў I-III.

Другім „аб’яўленнем” у гэтым конкурсе лічу пяцігадовую Яну Латушку з прадшколля нумар 14, якая з такім прапананнем расказала нам, як вучыць

Міхась Хмялеўскі выступіў „супер” і атрымаў спецыяльную ўзнагароду.

ца яна варыць абед („Я абед варыць вучуся”), ды толькі, сказала, „цыбулю абіраць баюся”, што мы ў пэўны момант нават пазайздросцілі яе маме Наталі. Яна Латушка таксама атрымала спецыяльную ўзнагароду ў катэгорыі наймалодшых удзельнікаў. Такую ж ўзнагароду атрымала і прадшкольніца Аксана Сычэўская.

Журы (Тамара Русачык, методык да спраў беларускіх школ, — старшыня, Марыя Панасевіч-Дубіцкая, выкладчыца з беларусістыкі Універсітэта ў Беластоку, Аліна Франкоўская, таксама выкладчыца універсітэта і пра-

цаўнік ГП БГКТ) пастараляса ў сваім рашэнні не абмінуць ніводнага ўдзельніка, кожнага з іх класіфікуючы на нейкія месцы.

Першыя месцы занялі Юліта Захарчук з III класа гарадоцкай школы, якая абаяльна прачытала „Срэбны званочак” Уладзіміра Дубоўкі, Паўліна Савіцкая з VI класа гарадоцкай школы („Кветка шчасця” Уладзіміра

Яна Латушка атрымала спецыяльную ўзнагароду за верш „Я абед варыць вучуся”.

Дубоўкі) і Агнешка Максімюк з VIII класа рыбалоўскай школы („Дзед” Ларысы Геніош, вельмі спелая інтэрпрэтатыя).

На другім месцы былі Каця Кузьміч з Гарадка (III клас) і Элія Юшчук з III класа Пачатковай школы нумар 4 у Беластоку, а таксама Марыя Паўлючук з Рыбалаў (VIII клас).

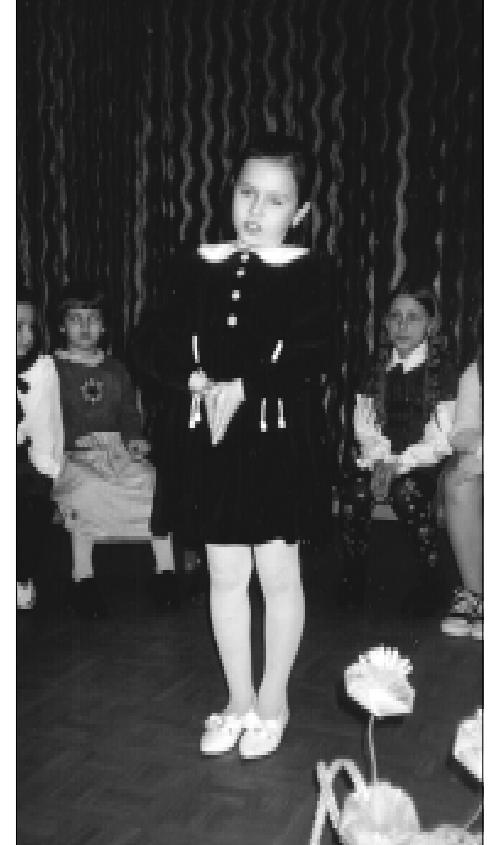
Не паshanцавала на гэты раз Натальцы Швед з III класа беластоцкай школы нумар 4 (памылілася ў „Курачы Рабцы”), якая заняла трэцяе месца. Трэцяе месца занялі таксама вучаніцы VIII класа Марта Антанюк (школа ну-

мар 9 у Беластоку) і Каця Пятрэнюк (школа нумар 10 у Беластоку).

А пасля была сустрэча з беластоцкім паэтам Віктарам Шведам, якому споўнілася якраз 75 гадоў. Дзеци яго добра ведаюць і ў кожным конкурсе дэкламуюць яго вершы.

Частка для дарослых

У сёлетнім конкурсе „Роднае слова” ўзяло ўдзел усяго 12 дзетак. А магло бы

Элія Юшчук са школы нумар 4 у Беластоку заняла другое месца.

іх быць значна больш. Прынамсі так вынікае са слоў сакратара Беларускага таварыства Валянціны Ласкевіч, якая сказала на адкрыцці конкурсу: „Не магу скрываць сумнага факту, калі настаўнік беларускай мовы ў Беластоку адмаяліяюща ад падрыхтоўкі дзяцей да дэкламатарскага конкурсу «Роднае слова»”.

Горка робіцца на душы: тое, што ў іншых кругах нацыянальных меншасцей магло бы лічыцца дзікунствам, у беларускім асяроддзі сталася амаль нормай, а ў паняцці некаторых — нават справай гонару.

Ада ЧАЧУГА
Фота аўтара

Конкурс расказчыкаў

У Конкурсе беларускай гавэнды, які адбыўся 24 сакавіка 2000 года ў Комплексе школ з дадатковай вучобай беларускай мовы ў Гайнаўцы, выступілі расказчыкі з падставовых школ і гімназіяў Гайнаўскага павета ды белліцэя. Конкурс арганізаваны быў Гайнаўскім аддзелам БГКТ і Клубампольска-беларускіх спраў „Граблі”, што дзейнічае ў белліцэ, пры фінансавай дапамозе Цэнтра грамадзянскай адукацыі Польшча-Беларусь.

Пра ідэю конкурсу на расказванне беларускіх казак, легендаў і апавяданняў гаварыў сакратар аддзела БГКТ у Гайнаўцы, настаўнік Ян Карчэўскі. Удзельнікаў ацэньвалі журы ў складзе: былы настаўнік беларускай мовы Васіль Сакоўскі, старшыня Беларускага саюза ў Рэчы Паспалітай Яўген Вапа і апякун тэатральных гурткоў у ГДК Вольга Анджэюк.

Першымі пачалі выступаць вучні падставовых школ з Нарвы, Чыжоў, Кленік і Гайнаўкі. Найчасцей выкарыстоўвалі яны апавяданні і казкі. У групе гімназістаў выступіла моладзь з Нарвы і вучань з Кленік, якія падрыхтавалі больш аўтарскіх расказаў. Некаторыя вучні карысталіся мясцовай гаворкай. Частай тэмай было школъ-

нае і вясковае жыццё. Апошнімі выступілі троє белліцісташт, з ліку якіх адзін расказваў анекдоты. Калі вядучая Ірэна Кулик заяўвала, што члены журы пойдуть на нараду, перад школьнай публікай выступіў гурт „Гоман” з вакалісткай Ілонай Карпюк.

— Мы разлічвалі на спонтаннасць і аўтарскі падыход, а ў конкурсе не ўсе выступленні можна назваць расказамі (гавэндамі), — заяўві арганізатар, настаўнік Ян Карчэўскі.

Абяўшчэнне вынікаў адбылося ў прысутнасці прадстаўнікоў галоўных фундатараў ўзнагарод, якімі былі Цэнтр грамадзянскай адукацыі Польшча-Беларусь і Гайнаўскі аддзел БГКТ.

Першыя месцы занялі Анэце Трафімюк з Падставовой школы ў Кленіках, Кацярына Саўчук з Падставовой школы ў Чыжах і Паўліна Пашко з Гімназіі ў Нарве. Яны, апрача дыпломаў і кніжак, атрымалі радыёмагнітофоны. На другім месцы апянулася Анна Іванюк (ПШ у Нарве), Дарота Куптэль (ПШ н-р 3 у Гайнаўцы), Адам Назарук (ПШ у Кленіках) і Анна Садоўская (гайнаўскі белліцэ). Трэцяе месца занялі Эвеліна Пліс (ПШ у Чыжах), Мажэна Анапюк і Анна Каролька (Гімназія ў Нарве) і Юстына Грыцюк (беллі-

Пераможцам: Паўліне Пашко, Анэце Трафімюк і Кацярыне Саўчук ўзнагароды ўручыў Яўген Вапа.

цэй). Уладальнікі другіх і трэціх месцаў атрымалі дыпломы, кніжкі і школьнія прылады.

Трэба заўважыць, што вельмі актыўна ўключыліся ў конкурсныя змаганні вучні Падставовой школы і Гімназіі ў Нарве. Састаўлялі яны больш за палову ўсіх удзельнікаў. Да конкурсных выступленняў рыхтавала іх настаўніца беларускай мовы Ніна Абрамюк. Пе-

раможцаў з іншых школ рыхтавалі настаўнікі беларускай мовы: Вера Фларчук, Анна Лаёўская, Мар'я Крук і Ян Карчэўскі.

Старшыня Гайнаўскага аддзела БГКТ Міхал Голуб запрасіў вучняў на чарговы конкурс расказчыкаў, які адбудзеца праз год.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Артыкулы квартала⁽³⁾

Удзельнікі трэцяга выпуску конкурсу „Артыкулы квартала”.

Артыкулы трэцяга квартала вылучаліся цікавымі ідэямі і спантаннасцю. Яны ўзніклі з унутранай патрэбай аўтараў, а не, як гэта бывае, па загадзе настаўніка. Большасць вылучаных допісаў узникла ў час канікул.

Завяршыўся трэці выпуск конкурсу для карэспандэнтаў „Зоркі” — „Артыкулы квартала”. Урачыстае падвядзенне вынікаў адбылося 1 красавіка г.г. у нашай рэдакцыі.

Узнагароду чытачоў (30 балаў у плебісцыце) атрымаў артыкул „Грабавец стаў на ногі за каробкі”.

Аўтары, навучэнцы і выпускнікі ПШ у Дубічах-Царкоўных — **Барбара Андраюк, Мажэна Бадаўец, Тамаш Жақ, Кася Младзяноўская, Андрэй Пракапюк, Марта Саевіч, Данель Рута, Кася Рыбак і Моніка Старасельнік** — правялі інтэрв’ю з жыхаркамі Грабаўца Нінай Младзяноўскай.

— Думка, каб правесці гэтае інтэрв’ю выйшла ад самой моладзі, — успамінае Бася Андраюк. — Мы

дамовіліся і сустрэліся ў Грабаўцы, дзе жыве наша герайня. Пытанні прыдумвалі ўсе, нам, проста, цікава размаўлялася з Нінай Младзяноўскай.

Згаданае інтэрв’ю ўзнікла ў час канікул. Варта адзначыць і тое, што большасць аўтараў была ўжо выпускнікамі ПШ у Дубічах-Царкоўных.

— Супольная праца над артыкулам была добрым способам на прадвядзенне вольнага часу.

Артыкул дубіцкіх навучэнцаў вылучаўся таксама адносінамі да рэгіянальных каштоўнасцей. Ды і не толькі... У адным з пытанняў гучыць сумная канстатация — беларуская вёска са сваімі каштоўнасцямі адмірае. Маладыя аўтары

выяўляюць таксама склад грамадской думкі.

Уесь калектыв атрымаў грамату і элегантныя сюрпризы — арганізаторы для планавання дзейнасці і часу (тыя, што не даехалі на конкурс, могуць узяць узнагароды ў нашай рэдакцыі).

III выпуск конкурсу датычыў артыкулаў, надрукаваных на нашых старонках ад 30 мая да 29 жніўня 1999 года. Сярод 29 допісаў назначэнні атрымалі 10 артыкулаў. Сярод іх былі такія формы журналістыкі як рэпартаж, інтэрв’ю, фельетон, прэсавая інфармацыя, эсэ ды літаратурныя спробы.

Узнагароду галоўнага рэдактара „Нівы” Віталя Лубы атрымаў Міхась Сцепанюк за нарыс „Забытая трагедыя”. Узнагароджанае эсэ датычыла малавядомай темы — бежанства. Гэтаму самаму аўтару прысвоена **ўзнагарода рэдактара**

літаратурнай старонкі. Міраслава Лукша ўзнагародзіла фельетон „Вінаватыя каровы”. Падвойны лаўрэт атрымаў граматы, сюрприз-арганізатар і беларускі пераклад Гётэ.

Варта адзначыць, што артыкулы Міхася Сцепанюка друкаваліся ўжо на старонках „Нівы” і ў агульнапольскім часопісе маладых журналістаў „Polis”. Міхась Сцепанюк з’яўляецца вучнем бельскага беларускага ліцэя. З „Зоркай” супрацоўнічае ўжо шосты год.

Патрыцыя Кос, зараз вучаніца гайнаўскага белліцэя, атрымала ўзнагароду сакратара рэдакцыі за рэпартаж „Сталіца нашых сэрц”.

— Мая ўзнагарода — у асноўным за адлагу аўтаркі ў выказванні асабістых адносін да апісанай тэмі, — сказаў Аляксандр Максімюк.

Рэпартаж Патрыцыі Кос расказвае пра падарожжа ласінскіх „Лісічак” у Мінск. У той час аўтарка была вучаніцай ПШ у Ласінцы. Нярэдка цікавыя зайўлагі падказвалі сябры-спадарожнікі. Гэта яны паклалі спадзянкі ў журнالісцкім таленце Патрыцыі ды горача падтрымоўвалі яе ў час пісання артыкула.

Міхась Матэнька, вучань ПШ н-р 3 у Бельску-Падляшскім атрымаў ўзнагароду „Зоркі” за допіс „Мая бабуля”. Міхась, будучы вучнем трэцяга класа надзвычай пластычна і трапна апісаў хатку і сялібу сваёй бабулі ў Райску. Апрача граматы наймалодшы ўдзельнік конкурсу атрымаў сюрприз-арганізатар.

Варта адзначыць, што ўсе аўтары, вылучаны ў III выпуску конкурсу, атрымалі ўзнагароды. Ужо само вылучэнне з’яўляецца вялікім прызнаннем магчымасцей і здольнасцей аўтара. Вылучаючы найлепшыя артыкулы, рэдакцыя заахвочвае сваіх аўтараў да творчай працы.

* * *

Згодна з прынцыпамі конкурсу мы разыграли ўзнагароды чытачам, якія прынялі ўдзел у плебісцыце:

— гадавую падпіску на „Ніву” выйграла **Ася Леанюк** з Грабаўца,

— касеты з записам беларускіх гуртоў: **Казімір Радошко** са Свебадзіцай і **Міхал Байко** з Беластока.

* * *

Наши спонсары: Цэнтр грамадзянскай адукацыі Польшча-Беларусь, Польскі фонд дзяцей і моладзі.

Ганна КАНДРАЦЮК
Фота аўтара

Уладзімір АРЛОЎ, Адкуль наш род

Крылавае вяселле

Спачатку ў Полацк прыехалі сваты з Кіева. Рагвалод паразважаў і вырашыў, што выгаднейшым будзе саюз з кіеўскім князем Яраполкам. Рагнедзе споўнілася толькі два наццаць гадоў, але ў такім узросце князёўна ўжо лічылася нявестай. Выконваючы бацькаву волю, яна пачала рыхтавацца да вяселля і адездзу ў Кіеў.

Даведаўшыся пра гэта, Уладзімір страшэнна ўгневаўся і з вялікім вой-

скам рушыў на Полацк. Ён збіраўся адпомесціць за крыўду і захапіць крывіцкія землі.

Ворагі напалі раптоўна, і князь Рагвалод не паспеў сабраць усіх сваіх воінаў. У жорсткай сечы насы продкі былі разбіты. Чужынцы спалілі Полацк, забілі Рагвалода і ўсю ягоную сям’ю. Рагнеду князь Уладзімір зрабіў сваёй жонкаю насліна.

Напэўна, якраз у тыя чорныя дні нехта з багатых палачанаў закапаў скарб са срэбных манет. Ужо ў наш

час яго знайшлі, гуляючы на ўзаранным полі, полацкія хлапчуки. У скарбе было болей за сем з паловою тысяч манет.

Ці ведаецце вы, што Беларусь па знойдзеных у зямлі старажытных скарбах займае першае месца ў Еўропе, а можа, і ва ўсім свеце? Вось толькі прычына ў гэтага рэкорду сумная. Хаваць сваё багацце людзей прымушалі войны, якія з часоў Уладзіміра і Рагнеды прыходзілі на беларускую зямлю вельмі часта.

(працяг будзе)

„Праменьчык”

Такі загаловак мае другая школьнага газетка, якая нядайна выйшла ў ПШ у Дубічах-Царкоўных. Аўтары газеты — навучэнцы трэцяга, чацвёртага і пятага класаў: Юліта Кіпрыянюк, Давід Місюк, Наталля Семянюк-Мараўская, Барбара Шыманюк, Магда Аўксеняк, Ева Багроўская, Мар’юш Кіпрыянюк, Вольга Шыманюк, Анна Баравік, Барбара Трафімюк. Змест — апавяданні, малюнкі і вершы школьнікаў з нагоды Свята жанчын.

Першае, што кідаецца ў очы, гэта прыгожая графічная апрацоўка газеты. „Праменьчык” уражвае дзіцячымі малюнкамі, асабліва коміксамі. Пластычна гісторыя „Ранний вясной” Барбары Шыманюк, комікс Davida Misejuka „Бяззубы спявак” ці анекдатычна гісторыя Мар’юша Кіпрыянюка надзвычай удала пападаючы змест газеты. Часопіс рэдагуецца пад кірункам настаўніцы пачатковага навучання Галіны Бялькевіч.

„Праменьчык” пачынаецца загадкай Барбары Шыманюк, якая прадказвае далейшы змест газеты. „Восьмы сакавік гэта дзень усіх дам, бабулі, дзяўчат, дзяўчынок. Гэты дзень толькі Іх. Хлопцы ў гэты дзень даюць неспадзянкі для дзяўчат. Як дзяўчатам дараць кветкі, яны румяняцца”, — выказваючы ў паэтычнай спробе трэцякласніцы Наталля Семянюк-Мараўская і згаданая ўжо Бася. Старонку ўпрыгожвае малюнак сяброўкі Юліты Кіпрыянюк.

На другой старонцы знаходзім літаркавую гульню, прыдуманую вучаніцай чацвёртага класа Магдай

Ганна Кандрацюк

У ПШ № 11

У Пачатковай школе № 11 у Беластоку дзве групы дзяцей, якія выучваюць беларускую мову. Мы — старэйшая група — вучымся ўжо трэці год. Ёсць нас 6 асоб (4 хлопцаў і 2 дзяўчынкі). Амаль кожны з нас вучыцца ў іншай школе.

Раз у месяц праводзім мы супольныя заняткі з малодшай групай. Тэмы на іх розныя. На апошніх занятках мы гаварылі пра **культуру**.

На самым пачатку ўсе мы сели ў круг і супольна пачалі задумоўвацца над словамі культура і культурны чалавек. Пасля падзяліліся на тры групы. З кожнай трэба было выбраць адну асобу і адрысаўцца на вялізной паперы. Потым ужо кожны з нас рысаваў і пісаў слова, звязаныя з куль-

турай. И гэта нам найбольш падабалася.

Калі скончылі працаўць, адбылася выстаўка прац. Дзеля іх ацэнкі запрасілі мы сваіх бацькоў. Працы нашы вельмі ім падабаліся. На адным плакаце былі намаліваны белыя зубы, на другім гальштук, а на трэцім — чырвонае сэрца. Калі мы так яшчэ малівалі, то некаторыя з нас змаглі паспрачацца так, што адразу выйшлі ў нас і сцэнкі. Такія заняткі вельмі цікавыя. Можна на іх пагуляць, чагосьці навучыцца, таксама атрымаць узнагароды.

Да сустрэчы.

Ева СЕГЕНЬ, Грыша МІРАНОВІЧ, Сара ПЯТРЫШКІ, Міхал АЛЬХОВІК, Міхась ХМЯЛЕЎСКІ, Пеция Стэльмашук, Тамара Бялькевіч

Ледзь не плакалі ад смеху

Аўксеняк. Магда друкуе яшчэ два вершы: „Для матулі” і „У парку”. Яны ўнушальныя і лаканічныя, выяўляюць цікавы склад думак маладой паэткі. Магда піша пра пачуцці да мамы, да сябры... Цікава!

Таксама сімпатычна ўспрымаюцца вершы Евы Багроўской „Каханыя жанчыны” і Олі Шыманюк „Мамы, бабулі і ўсе кабеты”. Оля прысвячае яшчэ адзін верш вясне. „Расцвілі кветкі, прыляцелі птушкі, усё ажыло, як у прошлым годзе. На гэты прыгожы дзень я заўёды чакаю”, — прызывае сонечная праменьчыкі вясны дубіцкая чацвёртакласніца.

Бася Трафімюк, вучаніца пятага класа, прапануе два кароценкія апавяданні „Здзейніліся мары” і „Вялікая перамена”. У творах знаходзім вобразы думак сучаснага школьніка — рэкламныя лозунгі, вялікая патрэба любові і добрых адносін з дарослымі. Прывемна адзначыць, што некаторыя рэдактары „Праменьчыка” ўдзельнічалі ў Сустрэчах „Зоркі” (апошня напэўна яшчэ будуць). Газета лёгка і прыемна чытаецца. Яна — незвычайны падарунак з нагоды свята. И не толькі — падарунак гэта і для тых, хто любіць і шануе родную мову. Маладым рэдактарам трэба аднак звярнуць большую ўвагу на памылкі. Сам загаловак згубіў у слове „праменьчык” мяккі знак. Памылкі сустрэаем і ў напісанні прозвішчаў аўтараў. Усё гэта можна ў будучыні выправіць.

Прыгадайма, у лістападзе мінулага года ў ПШ у Дубічах-Царкоўных выйшаў паэтычны сшытак „Падарожжа па маленъкай Айчыне”. Варта падумаць пра пастаянны школьні часопіс. Сам загаловак (зразумела, без памылкі) „Праменьчык” ясны і сімпатычны — як і творчасць ягоных супрацоўнікаў.

Ганна Кандрацюк

Свята жанчын гэта такі дзень, пра які ў школе ў Нараўцы ўсе памятаюць, асабліва „малыя” і „вялікія” мужчыны. У гэтым годзе мы адзначалі гэтае свята дзень раней.

7 сакавіка ад самай раніцы настаўніцы атрымлівалі кветкі ад сваіх вучняў, а дзяўчатаў — кветкі і падарункі ад сваіх сябров.

Пасля ўрокаў пачалося выступленне вучняў гімназіі, якія падрыхтавалі мастацкую частку. Найбольш напрацаваліся хлопцы. Апранутыя ў святочныя касцюмы яны спявалі, танцавалі і дэкламавалі гу-

марыстычныя вершы. Гітам праграмы быў парад жаночай моды ў выкананні хлопцаў VI класаў. Густоўна апранутыя — у туфлях, міні-сукенках, з макіяжам — яны вымушыны былі доўга хадзіць у рytym музыкі, таму што гледачы не дазвалялі ім закончыць выступленне. Яны ўсе ледзь не плакалі ад смеху. Хлопцам гэта таксама спадабалася і яны паводзілі сябе як... Клаўдзія Шыфер.

**Кася Скепка
і Збышак Пташынскі,
VIII клас ПШ у Нараўцы**

Яшчэ ёсць...

У маіх вачах яшчэ ёсць

— твае блакітныя,
якія мне так падабаліся.

Яшчэ памятаю

— слова цёплыя
я іх калісь чула так часта.

Скажы,

чаму

гэта спаткала

мяне...

* * *

Хачу змяніць
сваё жыццё.

Ад чаго пачаць?..

Не ведаю.

Чаму?..

Я ўжо паўтарала сабе гэта
так часта,

Што ўжо сама не ведаю:
Ці сапраўды хачу?!

**Кася ЯРАШЭВІЧ
(Кнарыды)**

Польска-беларуская крыжаванка № 16

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Marzenie	Juka	►	▼	Lewy	Fundacja	▼	
Rezerwat		▼	Ukryty skarb	▼	Tło	►	
		▼	RPA	▼	Dom		Nikon
►			Ukrop				
Rodowód							
Balon							
►							
			Rzym	►			Jan

Адказ на крыжаванку № 12: Гонар, зала, ёрш, космас, каханы, брат, талака. Язык, лёскат, гармата, шах, ас, тры.

Узнагароды, аўтаручкі з календаром, выйграблі: Магда Гібульская, Кася Майсевіч з Гарадка, Ева Казлоўская з Бельска-Падляшскага, Ася Стоцкая з Нарвы, Грыша Мірановіч з Беластока. Віншаем!

У Музычным гуртку

За ігрой Эмілії Мароз наглядае настаўніца Анна Сідарук.

Канцэрт вучняў для сваіх бацькоў, які адбыўся 10 сакавіка г.г. у Грамадскім музычным гуртку ў Гайнаўцы, падвойдзіў вынікі працы за першое паўгодзіе. Моладзь іграла раней падрыхтаваную праграму, а пасля адказвала на конкурсныя пытанні, звязаныя з жыщём і творчасцю Фрыдэрыка Шапэна.

Патранат над Грамадскім музычным гуртком у Гайнаўцы, які зараз арганізуе заняткі з вучнямі ў двух памяш-

каннях Падставовай школы н-р 5, трывае Беластроцкое музычнае таварыства. Заснавалі яго ў 1963 годзе Галіна і Казімеж Равінскія. Яны арганізавалі класы ігры на акардэоне, піяніна, гітары і скрыпцы. Пры Музычным гуртку існаваў хор і калектывы — акардэонны і класічных гітараў.

Працу ў гуртку, якая была іх жыццёвай пасіяй, спадарства Равінскія закончылі нядайна, бо ў 1996 годзе. За-

раз Грамадскім музычным гуртком у Гайнаўцы кіруе Уладзіслаў Багнюк. Працујоць у ім трох настаўніцы ігры на піяніна Крыстына Шымоняк, Анна Сідарук і Малгажата Мруз. Вучыцца цяпер 30 вучняў. На заняткі прыходзяць яны два разы ў тыдзень на паўгадзінныя ўрокі практычнай ігры на піяніна і раз у тыдзень адбываюцца ўрокі па тэорый.

Дзеци, якія хочуць вучыцца ў Музычным гуртку прыходзяць спачатку на індывідуальную размову і праверку музычных здольнасцей. Пасля на працягу шасці гадоў рэалізуюць адпаведную праграму, якая штогод правяраеца. Спачатку дзеци адказваюць перад настаўнікам, а потым іграюць падрыхтаваную праграму перад школьнай камісіяй.

— Са здольнымі дзецимі рэалізуем праграму музычнай школы I ступені, а менш здольнымі дзецимі падбіраем праграму індывідуальную. З вучнямі менш здольнымі працаўцаў намнога цяжэй, але іх контакт з музыкай вельмі важны для развіцця іх уражлівасці і характару. Моладзь, у якой блізкі контакт з музыкай, зусім інакш будзе ўспрымаць акружуючы свет чым іх равеснікі. Яны больш будуть цікавіцца мастацтвам, часцей пойдуть на выступіці ці ў філармонію, — кажа настаўніца Анна Сідарук, якая працуе ў гуртку з 1996 года закончышы факультэт музычнага выхавання Музычнай акадэміі ў Варшаве і дырыжорскае аддзяленне на Духоўнай акадэміі ў Пецярбургу.

Раней яна працевала звыш пяці га-

доў дырыжорам царкоўных хораў у Гайнаўцы, Ласінцы і Бельску-Падляшскім і трох гады выкладчыкам у Школе псаломшчыкаў у Гайнаўцы.

— Каб у вучня было відаць хуткі прагрэс, павінна быць поўнае зразуменне паміж ім і яго настаўнікам, давер свайму педагогу. Вучоба ў Музычным гуртку канчаецца дыпломным экзаменам, у час якога выпускнікі выконваюць падрыхтаваную праграму. Са мною здольныя вучні ідуць пазней вучыцца ў музычных сярэднія школы.

У час апошніх рэпетыцыяў перад канцэртам спаткаў я дзве белгімназісткі — Эмілю Мароз і Ану Паўлючук. Дзяўчата пачалі вучыцца ігры на піяніна яшчэ ў пачатку Падставовай школы і ўжо цікава зігралі падрыхтаваны на канцэрт рэпертуар. Гаварылі, што ездзілі на канцэрты ў Беластроцкую філармонію, але не мелі нагоды выступіць перад школьнай публікай у сваіх падставовых школах. Дзяўчата спадзяюцца, што ў белгімназіі будзе нагода зіграць перад школьнімі сябрамі.

Настаўніца Музычнага гуртка Анна Сідарук сказала, што ў Гайнаўцы патрэбная самаўрадавая музычная школа, у якой павінна быць сапраўдная канцэртная зала, адпаведныя музычныя інструменты і адпаведныя памяшканні, у якіх можна было б праводзіць заняткі. З добрымі настаўнікамі і такімі ўмовамі можна было бы адпаведна развіваць музычныя здольнасці гайнаўскай моладзі.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Шляхі-дарожскі

Навуковыя канферэнцыі склікаюць, каб вучоныя — спецыялісты ў адной канкрэтнай галіне — маглі прадставіць свае найнавейшыя доследы, сканфрантаваць іх з працаю калегаў, перадыскутуваць складаныя пытанні і, магчыма, элінаваць разыходжанні ў поглядах. Ёсць, аднак, іншага тыпу канферэнцыі — без загадзі зададзенай тэмы, куды людзі прывозяць усякую ўсячыну, хто чым займаецца і, як той казаў, што каму баліць. Такія канферэнцыі не прыводзяць да ніякіх выносу і, хапя ў іх прымаюць удзел таксама навуковыя, навуковыіх іх цяжка назваць.

На жаль, VI Міжнародную навуковую канферэнцыю „Шлях да ўзаемнасці”, якая прайшла ў дніх 25-27 верасня 1998 года, траба аднесці да другой катэгорыі. Раблю гэта на аснове кнігі „Польска-беларускія моўныя, літаратурныя, гісторычныя і культурныя сувязі”, у якой змешчаны матэрыялы канферэнцыі.

„Зборнік адрасуецца навуковым супрацоўнікам, выкладчыкам сярэдніх і вышэйшых навучальных установ, студэнтам, шырокай грамадскасці”, — чытаєм у рэдактарскай зацемцы. Падзелены ён на наступныя раздзелы: мова і літаратура, гісторыя і культура ды 200-годдзе з дня нараджэння Адама Міцкевіча.

У першым раздзеле знойдзем так разнароднія тэмы, як разважанні пра тое, ці ў XVI стагоддзі Каран пераклалі спачатку на беларускую ці польскую мову або прыназоўнікі вёскі Трывежа, рамантычныя матывы *рачной* лірыкі польская моўных паэтаў Беларусі XIX стагоддзя і ўзаемадзеянні айканімічных сістэм заходніх Гродзеншчыны і паўднёвай Беласточчыны ды ўсяго газетнага нарэсі да ролю роднай мовы дыяспары і пазіцыі Максіма Танка ва ўмовах Заходнія Беларусі.

Другі раздзел не менш багаты. Тут і Гродна XVIII стагоддзя вачыма польскіх паэтаў тae эпохі, і палітыка Расійскай Імперыі ў адносінах да польскага і беларускага нацыянальнага адраджэння, і беларуска-польскія адносіны ў час апошніх вайны і артыкул Пятра Юшчу-

ка „Літоўскае права на заходніх рубяжах Вялікага княства Літоўскага” (мы яго таксама друкавалі), і пабежная справа здача старшыні Яна Сычэўскага з дзеянасці Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

Прыемна, што прафесар Васіль Белаказовіч дыскусію беларускіх літаратараў аб этнічным паходжанні Адама Міцкевіча ілюструе вершамі перадавога ніўскага карэспандэнта Мікалая Панфілюка. Шкада, аднак, што не бачыў ён доктарскай дысертацыі на гэту тэму Станіслава Станкевіча „Pierwiastki białoruskie w polskiej poezji romantycznej” (Вільня 1936), або хады кнігі Сымона Брагі „Міцкевіч і беларуская плынь польскай літаратуры” (Нью-Ёрк 1957). Брак аднаго істотнага кампанента выклікае недавер да цэлага.

Калі каму можа прыгадзіцца гэтая кніга, то настаўнікам сярэдніх школ, якія могуць выкарыстаць на ўроку той ці іншы артыкул, каб занадта не заглыбліцца моладзь у тэму. Вучоныя, з-за павярхоннага кнігі, будуть мець малую з яе карысць, можа па-за вузкім колам лінгвістаў, якія вывучаюць тапонімы ці прынаўнікі.

Шырокую грамадскасць найбольш усцешаць такія даклады, як Марыі Біруковай: „Сёння Гродзеншчына — гэта высокаразвіты рэгіён Беларусі, а сельская гаспадарка па праву лічыцца лепшай. Мяркуйце самі: з кожнага гектара мы штогод атрымліваем больш за 30 цэнтнераў зерня, сабралі сёлета па 1 тоне хлеба на кожнага жыхара — такім паказчыкам могуць пахваліцца перадавыя краіны Еўропы — Галандыя, Францыя, Германія.”

Брава, сельская гаспадарка Беларусі! Брава, навуковая канферэнцыя „Шлях да ўзаемнасці”!

Мікола ВАЎРАНІОК

* Польска-беларускія моўныя, літаратурныя, гісторычныя і культурныя сувязі. Матэрыялы VI Міжнароднай навуковай канферэнцыі „Шлях да ўзаемнасці”, Гродна—Навагрудак 25-27 IX 1998; кніга пад рэдакцыяй Міхала Кандрачюка, Гродна 1999.

Бельск у рэсунках

Прачысценская царква ў Бельску-Падляшскім. Мал. У. Петрука.

Уладзіслаў Петрук працягвае ўвекавечываць на сваіх малюнках архітэктурныя помнікі Падляшша. Апрача сакральных аб'ектаў рэсунку ў тушшу прыклады старадаўнага дойлідства, якія захаваліся ў нашых гарадах і мястэчках. У выніку творчых пошукаў аўтара з'явіліся цыклы рэсункаў пра Цехановец, Сям'ятычы, Беласток.

Нядайна з'явілася чарговая папка-альбом „Бельск-Падляшскі”*. У ёй на адзінаццаці рэсунках адлюстраваны важнейшыя помнікі і сучасныя аб'екты горада. Апрача цэркве і касцёлаў знойдзем у ёй выявы старадаўніх ратушы і сённяшняга магістрата, Замковай гары, колішняга заезнага дома, вулічкі з драўлянай забудовай. Усе малюнкі падпісаны на трох мовах — польскай, беларускай і англійскай. На апошній вокладцы — асноўныя інформацыі пра мінулае горада. Папка-альбом выдадзена пры фінансавай падтрымцы Управы горада.

(вл)

* Bielsk Podlaski. W rysunkach Władysława Pietruka. Białystok 2000.

Запрашаюць у Чаромху!

Нядайна трапіў мне ў рукі прыгожа ілюстраваны турыстычны даведнік „Czeremcha”, выдадзены за гроши фонду „Кантракт для Белавежскай пушчы”.

У ім кіраўніцтва гміны запрашае туристаў на летнія экспкурсіі і прананесе ім начлежную базу для дэвяццаті асоб у будынку Прадпрыемства чыгуначнага рухомага саставу. Турысты могуць карыстацца багатай харчовай базай: бар „Рэлякс”, рэстаран „Галянт”, рэстаран пры чыгуначнай станцыі, малая гастрономія па вуліцы Дзібуа 31 „а” і кафе „Ярд”. У даведніку называюцца таксама важнейшыя мясцовыя ўстановы як і гмінныя атракцыёны: адпачынковыя тэрыторыі на рацэ Пульве, на вакольныя лясы, старадаўнія драўля-

ныя забудовы, помнікі прыроды, сакральныя аб'екты.

Згадваюцца таксама культурныя мерапрыемствы, якія арганізуюцца на працягу года ў мясцовы асяродак культуры (асабліва месца адводзіцца тут „Чарамшыне”). І ўсё гэта, разумеюцца, можна пабачыць на каляровых здымках.

Хачу прытым прыкметіць, што ўжо ад некалькіх гадоў у Чаромху прыязджаюць шматлікія аўтобусныя экспурсіі на зборанне грыбоў з наваколля Седльцаў, Варшавы, а нават з-пад Скарневіцаў. Гэтых туристаў нашы лясы прыводзяць у сапраўднае захапленне.

Дык прыязджайце да нас у Чаромху на летнія экспурсіі!

Уладзімир СІДАРУК

З гісторыі Дубіч-Царкоўных

(частка II)

У 1901 годзе наступу падзел Літоўскай епархіі і Дубіцкая парафія апнулася ў Кляшчэлеўскім дэканате Гродзенскай епархіі і ахоплівала Дубічы, Грабавец, Дубічы-Муроўаны (Тафілаўцы), Рутку, Елянку, Чахі і Сакі разам з урочышчам Жалудок. Парафія налічвала 2 115 асоб. У 1907-1913 гадах кіраваў ёю а. Уладзімір Дружылоўскі. 23 ліпеня 1907 года царкву наведаў Гродзенскі епіскап Міхаіл. Царква праходзіла чарговыя абнаўленні. У 1910 годзе разбудавалі царкву, была дабудавана званіца і праведзены работы пры паркане. Царква ўзбагацілася ў новае аблачэнне для свяшчэннікаў, 2 лямпы — малую і вялікую, Евангелле, іконы для алтара і ахварніка. Некаторыя прыхаджане атрымалі пахвальныя лісты і граматы.

Ад 1913 года парафіяй кіраваў а. Уладзімір Пугачэўскі. Выбух першай сусветнай вайны дэзарганізаваў жыццё парафіі. У жніўні 1915 года жыхары навакольных вёсак масава выехалі ў глыб Расіі.

Перад вайною два сыны гімназісты Ігната Краскоўскага на час канікул прыязджалі ў Дубічы да бацькі. Рабілі яны цікавіць, як на той час, доследы: увечары прабівалі магілу аж да труны, вымалі кій і чакалі, як з-пад зямлі выходзіла белая чалавекападобная здань. Гэта выходзіў фосфор з цела пакойніка і паколькі быў ён ядавіты, гімназісты заўсёды ставалі з ветрам. Здань хутка расплывалася; гэтыя вопыты былі і цікавіць, і жудасныя.

Калі пачалі вяртасца бежанцы, сустракалі іх галынь, пустазелле і бедната. Царква, школа і іншыя будынкі стаялі, аднак патрабавалі рамонту і абраўлення. Людзі згуртаваліся зноў пры царкве, якая атрымала статус са-мастайнейшай парафіі; далучылі да яе парафію ў Старым Корніне. Распачаўся

чарговы рамонт царквы і праз некалькі гадоў яна вярнулася да свайго колішняга выгляду. 25 мая 1926 года Дубічы-Царкоўныя наведаў Гродзенскі і Навагрудскі епіскап Аляксей. У 1930 годзе жанчыны з Грабавца паставілі цментны крыж каля рэчкі Арлянкі пры дарозе ў Грабавец. У той час прыход налічваў 1 579 асоб.

У 30-я гады паявіліся новаунійныя тэндэнцыі, аднак яны не атрымалі большай падтрымкі. Агітацию праводзіў Павел Анапрырюк і меў толькі 80 прыхільнікаў.

У міжваенныя гады наступалі чарговыя змены святароў. У 1919-21 гг. парафіяй кіраваў а. Трахім Сямяцкі, у 1922-24 гг. — а. Віктар Савіч, у 1924-28 гг. — а. Вячаслаў Лапацінскі, у 1928-31 гг. — а. Мікіта Тамчук. Ад 19 чэрвеня да 4 верасня 1931 года святаром быў іераманах Дэмітрый, у 1931-32 гг. — а. Анатоль Кульчицкі, а ў 1932-34 — а. Яўфімій Максімчук.

У 1934-39 гг. парафіяй кіраваў а. Міран Сянкевіч, якога людзі запамяталі як чалавека моцнай рукі, цвёрдага характару і вялікай фізічнай сілы. Аднойчы вечарам бацюшкі Міран аддубасіў дубінкай траіх маладцоў з Тафілаўцаў. А было так: троі адважнія і моцныя малайчыны пасля выпілкі праходзілі каля царквы і там заспявалі непрыстойную песеньку. Айцец Міран стаяў з дубінкай каля плota і звярнуў ім увагу, каб перасталі выдурняцца каля царквы, да таго ж у пост. А яны яшчэ галасней загарланілі. Тады бацюшкі не вытрымаў і да-

разу

разычлівасць з абеддвух бакоў — Царквы і Касцёла. Розніца тут невялікая, усе мы — хрысціяне, гаварыў айцец Георгій. У нашай краіне ёсьць шмат мешаных сужонстваў і неразумна было б адкідаць іх. Яны могуць быць больш шчаслівія, чым чыста праваслаўныя.

Аднак жа наша моладзь становіцца ўсё больш абыякавай канфесійна. Пры першых клопатах іх паглынае іншое грамадства. Не дзіва, яны баяцца, каб на іхніх дзяцей не паказвалі пальцамі за іх іншасць, і хрысціяць дзяцей у каталіцкім касцёле. **Тут патрэбна не забарона, а навучанне.**

Вядома, мешаныя сужонства маюць шмат проблем у жыцці: гэта і святы, і хрэст, і традыцыі. Тому найважнейшай спрапрай было б апрацаўваць, давесці да канца юрыдычныя правілы. А, па-другое, патрэбна менавіта праца з моладдзю і маладымі сем'ямі. Бацькі мусіць зразумець, што гэта яны павінны падрыхтаваць дзяцей да шлюбу.

Суперніцтва ў веры тут не рэкамендуецца. Яно спрыяе адыходу дзяцей ад веры. Мы не павінны занядбоўваць мешаныя сужонства, бо прайграюць

Царква ў Дубічах-Царкоўных.

Фота з архіва

вай іх частаваць дубінкай, аж рэханяся. На другі дзень малайчыкі з вялікай натугай прыйшлі да бацюшкі з перапросінамі, каб, не дай Бог, не дакладаў у паліцыю пра іх учынак. А калі ім бакі перасталі балець, то два дні рэзалі ў бацюшкі дровы, а вясною працавалі ў яго каля гною.

У міжваенны перыяд паменшала царкоўнай зямлі. Ачага-панадворка было 1 дзесяціна 12 сажняў, могілак 1,5 дзесяціны, ворнай зямлі 10 дзесяцін, лугу 4 дзесяціны, няўжыткаў 64 дзесяціны 2 088 сажняў і пашы 5 дзесяцін.

Міжваенны перыяд быў цяжкім часам для беларусаў. Сяляне жылі з адной зямліцы, якая не вельмі радзіла. Цераспалосіца і вузкія загоны не маглі даць мужыку выгады і высокага ўраджаю. У дубіцкай школе, як і ўсюда па вёсках, былі толькі чатыры класы паўшэхнай школы і тыя класы, якія дзіўна, яшчэ паўтараліся. Узворэнь навукі быў нізкі. Далей вучыцца не было магчымасці, нават дзесяцям багатых бацькоў. Рэдка хто канчаў сем класаў.

Рэлігію пачаткова бацюшкі навучаў на рускай або тутэйшай мове, але пасля 1935 года рэлігія стала выкладацца выключна на польскай мове.

Здавалася, што няма месца для прагрэсу, аднак беларусы не спалі. У Дубічах-Царкоўных у канцы 20-х гадоў была арганізавана супрацьпажарная каманда; помпты былі ручныя і да пажару дубічляне ездзілі конікам. А маладыя біліся, мірлыкі, жаніліся.

На пачатку 20-х гадоў у Дубічах заснівалі з усходу іншыя веравызнанні: баптысты і піацідзесятнікі і ў нас паўсталі моцная іх абшчына. Існавала ў вёсцы і камуністычная ячэйка.

Вёска падзелена на тры часткі: Крынічына, Сяло і Туркі. У палове 30-х гадоў у Дубічах-Царкоўных паявілася крама. Адкрыў яе Арцём Чыквін, у сваёй хаце. Там можна было купіць усё: ад іголкі да паўлітра, бо быў гэта склеп манапольны. Пасля была адкрыта і другая крама, дзяржаўная, але яна хутка згарэла.

(заканчэнне будзе)

Мікалай ПАНФІЛЮК

Мешаныя сужонсты і іх праблемы

Калі людзей яднае пачуціё...

Нядайна мне давялося быць на цікавай сустрэчы ў Цэнтры праваслаўнай культуры, прысвечанай праблемам мешаных сужонстваў. Сустрэча была арганізавана Кафедрай праваслаўнай тэалогіі Універсітэта ў Беластоку і Праваслаўным брацтвам св. св. Кірылы і Мяфодзія ў рамках Wszechnіcі праваславнай культуры. Даклад на тэму праблем мешаных сужонстваў прачытаў рэктар Праваслаўнай духоўнай семінарыі ў Варшаве д-р Георгій Тафілюк.

Праблемы, пра якія гаварылася на сустрэчы, бадай, не прайўляюцца нідзе так яскрава, як на Беласточчыне. І тады яны тут настолькі актуальні.

На сустрэчу ў Цэнтры праваслаўнай культуры прыйшлі не толькі праваславні. Было і шмат католікаў, здаецца з мешаных паводле веравызнанняў сям'і, пытанні задаваў таксама ксёндз.

Як вынікае з даклада і з дыскусіі, якая адбылася пасля даклада, усё гаворыцца за тое, што **ідзе на збліжэнне**.

Натуральная праблема можна быць б хутка ліквідаваць, калі б была доб-

гаварылі. Трэба вучыцца дзяцей сваёй мове і царкоўнаславянскай — як мове літургічнай.

Ізноў пытанне католіка: Ці сапраўды назіраеца такая розніца ў выхаванні дзяцей? Ці ўлады розных касцёлаў не трактуюць гэтых спраў не пад Божаму?! Павінны ж яны ўрэшце дагаворыцца...

Іншы католік непакоіцца. Збіраеца ажаніцца з праваславнай дзячынай. Вырашылі ўзяць шлюб у царкве. Што будзе, калі яны, напрыклад, выедуць у цэнтральную Польшу, дзе ў царкву давядзенца ехачь дзесяткі кіламетраў? Як вазіць туды дзяцей?

Пытанне мо занадта канкрэтнае і дакладчыку цяжка адказаць на яго. Ізноў жа ўся надзея ў тым, што муж і жонка, калі яны кахаюць адзін другога, неяк дагаворыцца. Мо хлопец і хацеў бы, каб праваславны свяшчэннік разграшыў яго і павучыў яго будучую жонку, што непатрэбна заўпарцілася, але айцец Георгій гаворыць:

— Праваславны павінен ганарыцца сваёй верай. Не хавацца з ёю: так ці інакш малады чалавек будзе вымушаны калісьці прызнацца. Трэба бараніць сваю тоеснасць.

Ада ЧАЧУГА

Работа на каленях

Брукаваная дарога ці вуліца — у наш час штораз радзейшая з'ява. Трыццаць восем гадоў пры ўкладанні камянёў прапрацеваў Міхал БАРШЧЭУСКІ з Пашкоўшчыны Арлянскай гміны.

— Работа брукара складаная, бо не навучыцца яе па падручніках, а толькі мусіш па-свойму навучыцца камяні класіц, — глумачыць 70-гадовы брукар-пенсіянер. — Працаць пры пабудове дарог пачаў я адразу пасля вайны, у шаснаццацігадовым узросце. Спачатку займаўся падрыхтоўкай шабру, значыць, разбіваннем гнілых камянёў на дробныя часткі, якім пасыпалася дарога. Тады мы яшчэ не ведалі шчэбню. Два гады рабілі мы дарогу з Малінік у Кляшчэлі. З намі працаўлі юнакі з атрадаў Службы Польшчы — мясцовыя рабілі тры дні ў тыдні, прыезды — два-три месяцы.

Два гады Міхал Баршчэускі працаў пры пракладцы вузакалейкі, на якой вывозілі жвір з кар'ера каля Залышанаў, затым год працаў памочнікам брукара, а наступны год дазволілі яму трамбоваць панадворку.

Mіхал Баршчэускі з самаробным трамбоўніком на сваім трамбоварку.

толькі што пакладзены брук. З 1954 ве перавялі мяне ў Вроцлаў, бо тамашніе Ваеннае інжынернае вучылішча не адкладна патрабавала брукара. За памочніка далі мне салдата. Пракладаў я дарогі з высакаякансных матэрыялаў. Мая праца начальнству, відаць, спадабалася, бо ва ўзнагароду адпусцілі мяне на некалькі дзён дадому.

У пачатку 1980-х гадоў брукар Міхал Баршчэускі стаў абслугоўваць дарожныя машыны і заліваць асфальтам раней уласнаручна пракладзены брук. Але пры машынах не працаў доўга, бо ў 1982 г. па стане здароўя перайшоў на пенсію. Апошняя прыгода з брукарствам здарылася ў 1995 г. На камвольным заводзе ў Васількаве трэба было пракласці брук.

— Прыйехалі да мяне ў Пашкоўшчыну і так доўга дурылі галаву, што згадзіўся прыняць заказ, — працягвае расказ Міхал Баршчэускі. — Стварыў я брыгаду з пяці асоб — былі ў ёй спецыялісты брукарскай справы з Мокрага, Бельска і Плескаў — і за некалькі дзён даручанае заданне выканалі. Але брук ужо не трамбовалі ўручную, толькі пры дапамозе машыны.

Брукарскія прылады Міхал Баршчэускі яшчэ захоўвае ў сваёй гаспадарцы. Трамбоўнік зрабіў з гільзы ад снайдара, панадворак таксама выбрукаваў. Гаспадар упэўнены, што гэты кавалак бруку ніхто яму не залье асфальтам.

Міхал МІНЦЭВІЧ
Фота аўтара

Ліпавае лісце елі

Успаміны Віктара ВЕСЯЛОЎСКА-ГА з Пасынка, народжанага 9 лістапада 1907 года.

Да вайны, у трынаццатым або чатыраццатым годзе, нас пужалі русалкамі — такімі страшнымі бабамі, што па-над рэчкай хадзілі. Былі гэта немецкія шпіёны, мы самі іх бачылі. І яшчэ рускія страшылі, што немцы цыцкі жанчынам абрэзываюць. Калі летам 1914 года ўспыхнула вайна, мы, малыя, кричалі: Вайна з курачага гаўна! Калі немцы забралі Варшаву, мы сталі рыхтавацца да ўцёкаў. Наш поп зняў званы і адправіў у Москву, а сам сеў на поезд і паехаў. Страшылі нас, што лютры ідуць, вера другая. Калі фронт ужо быў за Бельскам, мы сталі выехала за сяло і на пашы пераначавала. Рана старэйшия прыбеглі яшчэ ў сяло, паглядзелі, што ў вёсцы ўсё асталося, так як пакінулі. Асталося быдла, авечкі, свінні, жарабяты; ніякага дабытку з сабою не забіралі. Наканец людзі перажагналіся і падаліся ў дарогу. У дарозе таксама нам вайна была; абоз за аборозам на фронт ішоў. Мы ехалі на двух вазах: маці, бацька, дзве сястры, два браты і я.

У Баранавічах мы ўкралі карову, заразілі, і так абліся, што паходзілі. Пасля заехалі ў Шклоў за Оршай, там вазы і коней паздавалі — выдалі нам за гэта квітанцы — і пагрузіліся на поезд. Цераз Москву заехалі мы аж у Тамбовскую губерню, у вёску каля леса, бо мама хацела, каб да дроў бізка было; знаходзілася яна дваццаць кіламетраў за раённым горадам Шацкам. Пасяліліся мы ў хаце, пажылі крыху, і нас гаспадыня адтуль выгнала і сама перасялілася. Перайшлі мы ў другую, драхлу хатку з адным акном. Дапамогі ніякай мы не атрымлівалі, толькі людзі, якія і самі бедна жылі, вечарамі недадекі нам прыносли. Бацька са старэйшим братам на працу паехалі і калі прыязджалі, куплялі нам сёе-тое.

Прыехалі да нас мае дзве сястры, малодшая з іх абрадзілася там. Пасля, калі ў 1918 годзе распаўся фронт, швагры пакідалі на фронце ружко і прыйехалі таксама да нас і забралі нашых сёстрап — сваіх жонак. Старэйшая паехала ў Разанскую, а малодшая ў Яраславскую губерню. Першая памерла, а другая нарадзіла яшчэ аднаго хлопца і ўцякла ад мужа ў Москву; той муж стаў піць і змарнаваўся.

Калі настала рэвалюцыя, цяжка было з ежай і віраткай — ліпавае лісце елі. Каласы пшанічныя малолі і такія макароны рабілі. У 1919 годзе ад голаду памёр наш бацька; было яму крыху больш за пяцьдзесят гадоў.

За нашай вёскай быў фальварак, там памешчык жыў. Быў у яго адзін хлопчык, меншы за мяне. І як настала рэвалюцыя, у сяле знайшліся такія героя,

шумячай сцяне. Шкада сячы кожнае жывое дрэва, але каб быў толк і парадак і каб лес хутка рос і ў будучыні нагадваў пушчу, найгоршыя дрэвы (крыхыя, без віхроў, згушчаныя, сухія) трэба высякаць.

Нядайна, калі працы ў полі яшчэ не пачаліся, сяку я дрэўцы і чую над галавою шум крылаў і дзіўныя гукі: гір, гір, гір. А гэта чорныя дзяцел, прыгажун з чырвоным чубам, учапіўся лапкамі за сасну і давай стукаць сваёй дзюбай. Але гэта асцярожная і палахлівая птушка, бо калі толькі мяне ўбачыла, падарвалася і паляцела далей у сінюю дарль. Вельмі шкада, што гэты гатунак цяпер рэдкі і вымірае, як і многа іншых

якія згаварыліся забіць таго памешчыка. У яго жылі трох сіраты-выхаванкі, і яны, мабыць, тое зло паддалі людзям. Пайшлі ноччу — тады ўсё рабілася ноччу — і хазяйна, хазяйку і хлопчыка забралі на сход. І ў дарозе пабілі іх з дубальтовак; як хавалі, то кроў на патыліцах застыла. Той хлопчык уцякаў, але яго злавілі і таксама забілі. Пасля прыехалі з Тамбова і пыталі, хто біў тых людзей. Мы ўсе білі, — адказалі на сходзе. Пасля адкапалі іх, апранулі, бо забойцы здзэрлі з іх віратку. А з памешчыцкага імені расцягнулі амбар, а рэшту спалілі і на месцы маёнтку зрабілі поле. Суседні памешчык, калі дадаўся, што ў нас здарылася, ўцёк.

Там, дзе мы жылі, баёў не было. Былі праціўнікі тых і тых, але не біліся. Аднойчы толькі па званіцы манастыра, калі званілі, нехта страліў з кулямётам. А манашак з манастыра не разганялі.

У 1921 годзе восенню мама выстаралася дакументы, каб вяртацца на радзіму. Вазамі вывезлі нас на станцыю; акурат першы мароз ударыў. З нашым эшалонам ішоў эшалон з бежанцамі з Самагір; там небаракі з голаду ўміралі.

На граніцы пасля рускага кантролю перайшлі мы на польскі бок. Тут забралі нашы рэчы ў кацёл. Людзі з вёдрамі па суп беглі. Былі там нядоўга; зараз нас у Баранавічы, у такі дойгі барак на кіравалі. А там бежанцаў поўна! Нам пашчасціла, бо нас на другі дзень забралі і ў Бельск прывезлі. У той жа дзень і эшалон з бежанцамі з Валыні ў Бельск прыйехаў.

Мама пабегла ў Пасынкі да Антанюка, каб нас на кватэру прыняў. Вярнуліся, а тут голад, хаты спалены. І мы ў Антанюка жылі. Я ў першую зіму захварэў, аслаб і ледзь не памёр. Навесну брат і я падаліся пад Высока-Мазавецк жывёлу пасвіць. Першы гаспадар загнай мяне да жорнаў, а я аслаблены, цяжка мне. А брат знайшоў добрага гаспадара ў Далянгах і па мяне прыйшоў. Кажа: Уцякай! А гаспадар маю белую адзежу схаваў. Я яе знайшоў і пайшоў так, як брат мне растлумачыў. Па дарозе пыталаўся людзей, ці добра іду, і яны адказвалі, што добра. Перайшоў калею, што з Варшавы ў Беласток, і ў другую хату зайшоў. А яны ўсклінулі: Nasz pastuszek idzie! Пасвіў я там дзесяць кароў, чатыры авечкі і коней за дзесяць пудоў жыта і боты ў год. Елі разам з гаспадарамі. Начавалі ў хаце, а летам у клуні. Гаспадароў сын, старэйшия крыху за мяне, у канюшні начаваў, бо вельмі коней кралі. Былі мы там два гады.

Жылі мы ў сяле ў маленькай хаце, а пасля я з сёстрамі пад гасцінец перасяліўся і так мы жывём. Ужо пры санациі нядрэнна было, а цяпер вялікую дапамогу, рэнты, маєм.

Запісаў Аляксандар Вярбицкі

З сякераю ў лес

У вольны час люблю з сякераю хадзіць у свой лес і загатаўляць дровы, а лепшую драўніну адводзіць на стаўбы і жэрдкі. Лес блізка, паўкіламетра ад вёскі, і маю яго пяць гектараў. Больш паловы састаўляе маладняк, які ў пачатку 60-х гадоў разам з бацькамі садзілі на пясчаным грунте; сёння гэта стройныя малады лес, які патрабуе ачысткі і апекі і я гэта раблю. Другая частка лесу, гэта старыя сосны, якія таксама патрабуюць спецыяльнай апекі і думаю, што ніхто гэтага лепш не зробіць чым уладальнік. Вядома, гэта

не пушчанскі лес, дзе сосны гутараць з небам, але і ён мне дарагі і казачны — тут можна таксама знайсці поўныя раманткі месцы для адпачынку душы і цела. Некаторыя дзіўніца, што я не загатаўляю дроў мотапілою, бо так лягчэй і хутчэй. Маю я добрую шведскую пілу, але мне ў лесе, дзе я пан, не спешна. І сякерай мо больш загатаўлю дроў, чым той, які мотапілою рэжа сосновы і цішыню, што чуваецца далёка. І сіла набіраецца, калі чую шум лесу, калі ён гутараць са мною і падказвае, што рабіць, каб не было шкоды

відаў птушак. Найбольш у гэтым вінаваты чалавек, бо не шануе прыроду, а забруджвае яе хіміяй — гэта называецца прагрэсам. Таксама здзічэльня бяздомныя сабакі і каты прычыняюць многа шкоды звярыне і птушкам. Чую высока над галавою плачлівы напеў іншай птушкі — гэта два вялікія прыгожыя каршуны планіруюць у паветры; мабыць, маюць сваё гніздо на высокай густай сасне. А лес шуміць і гамоніць, хация, здаецца, ветру няма.

Цудоўна бываецца у лесе, дзе чалавек наведвае ўсю думкі, што лес — гэта наш паратунак. І на душы становіща лягчэй і стома ад работы ўміг прамінае.

Мікалай ПАНФІЛЮК

Заклік да людзей добрай волі!

Рада Таварыства дапамогі дзесям, пакутуючым ад хвароб жоўцевых шляху і печані „Лівер” у Кракаве звяртаецца да ўсіх з сардэчнай просьбай да-

памагчы фінансава 7-месячнай **ВІЯЛЕЦЕ ПЯСЭЦКАЙ** з Ліды Гродзенскай вобласці, жыццё якой можа выратаваць толькі перасадка печані. Гэта адзіны

паспяховы метад захаваць яе пры жыцці... Дзяўчынка з'яўляецца адной з ліку 315 падапечных Таварыства „Лівер” у Кракаве і знаходзіцца ў групе 105 дзясяц, якія пакутуюць ад дыстрафіі печані і якім адзіным паратункам з'яўляецца перасадка гэтага органа.

Дзіця раней лячылася ў Гродне і Мінску, аднак у Беларусі зрабіць перасадку немагчыма. Цяжкая, складаная хвароба дзяўчынкі (цыроз печані) і малая вага цела ніжэй 5 кілаграмаў выключаюць таксама надзею на аперацию ў Польшчы. Каб жыць, ёй трэба выехаць у замежную клініку, у якой аперация і трохмесячнае лячэнне каштуюць **60-150 тысяч долараў ЗША**. А дзяўчынцы засталіся ўсяго тры месяцы жыцця.

Кожны ўзнос — гэта дар жыцця. Не будзьце абыякавымі — дапамажыце смяротна хворому дзіцяці і бацькам у адчай!

Заклікаем усіх людзей добрай волі — дапамажыце выратаваць жыццё 7-месячнай Віялекі!

Ахвяраванні просім уплачваць на раахунак: PEKAO S.A. I O/Kraków nr 12401431-7007439-2700-401112-001 „Liver” (Wioletka Piasecka).

можа. Я ў адчай паўтараю сваю просьбу, крычу, каб чалавек ратаваў мяне. І вось нейкім цудам яму ўдалося схапіць мяне за руку. Я задаволены, што ўжо ён мяне выратуе, і на гэтым прачнуўся. Шкада, што не давялося мне дагледзець гэты сон да лагічнага канца. Мо было б прыемней.

АНДРУШКА

Андрушка! І так падзякуй, што гэты чалавек усё ж такі тваю руку злавіў. Гэта якраз дае табе шанц на выратаванне з нейкай небяспекі, што павіслала над табою. Зразумей, ты ж ледзь не паляцеў у тулу прорву, а тут ні з таго, ні з сяго паявіўся чалавек, які, праўдападобна, выратуе цябе. Ты яго клікаў, але ў цябе не было голасу. У сне часта так бывае, хаяць некаторыя крычаць немым крыкам.

Яшчэ надзею на добры зыход падзеі дае тая (хаяць яшчэ кволая) зялённая траўка. Яна яшчэ толькі расце, і табе не ўдалося ўхапіцца за яе, але і так яна была зялённая, а гэта ўжо абазначае, што надзея пазбавіцца пагрозы ў гэтым сне цалкам абургунтаваная.

АСТРОН

ВЕР — НЕ ВЕР

Дарагі Астроне! Прысніўся мне вельмі страшны сон. Дальбог, аж успацеў я. Калі прачнуўся, то ўсё яшчэ страшна было. А было так.

Быццам бы ляжу я над прорвай. Унізе нібы вада, канкрэтна не ведаю што, але вельмі глыбокая гэта прорва. Я ляжу на адным баку, неяк наўскос да прорвы, і паволі пачынаю скоўвацца ўніз. Мяне агортвае страх. Вось-вось я зваліся галавой уніз. Што рабіць, няма за што ўхапіцца. Нідзе ні дрэўца, ні куста, толькі ў некаторых месцах бачу зялёную траўку. Яна яшчэ вельмі маладая, няма як за ёе зачапіцца.

Раптам я заўважаю, што за маімі плячымі ходзіць нейкі чалавек. Хто гэта? Я яго не ведаю. Гэта мая апошняя дошка ратунку. Я пачынаю кричаць: „Ратуй мяне, чалавечка!” Хачу кричаць голасна, але ў мяне гэта не выходзіць. Няма голасу, нейкі ён слабенькі. И вось гэты чалавек усё ж пачуў мяне. Я працягнуў яму руку, а ён мне сваю, але злавіць маёй рукі ён не

Запрашэнне на з'езд

З выпадку 50-й гадавіны заснавання Агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай мовай навучання ў Гайнаўцы запрашаем на II З'езд выпускнікоў ліцэя з 1953-1993 гадоў, які адбудзеца 10-11 чэрвеня 2000 года.

Ахвотных удзельніцаць ва ўрачыстасцях арганізаторы просяць пералічыць да 10 мая г.г. суму 180 зл. на раахунак РКО ВР О/Найўка 10201358-1355-270-1 з прыпіскай: Komitet Organizacyjny II Zjaz-

du Absolwentów II LO z BZN, ul. Piłsudskiego 3, 17-200 Hajnówka.

Дадатковыя інфармацыі можна атрымаць:

tel: (085)682 24 96
fax: (085)682 42 88

Internet: www.free.polbox.pl/lo2hajn
Аркамітэт II З'езда выпускнікоў
II Агульнаадукацыйнага ліцэя
з беларускай мовай навучання
ў Гайнаўцы

кацыі Белавежскага нацыянальнага парку ў Белавежы, у тамашнім Палацовым парку.

Эксказіцыю можна наведваць кожны дзень ад 8⁰⁰ да 16⁰⁰ гадз. (гай)

Вакол Байкала

У красавіку, на працягу цэлага месяца працуе фотавыстаўка „Вакол Байкала” ў Асяродку прыродазнаўчай адду-

Niva

ТЬДНЕВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Niva”.

Старшыня: Яўген Мірановіч.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Bialystok 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.

Internet: <http://www.kurier-poranny.com/niva>

E-mail: niva@kurier-poranny.com

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
Галоўны рэдактар: Віталь Луба.
Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Максімюк.
Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярбурская.
Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандар Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярбурская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга.
Канцылярыя: Галіна Рамашка.

Патрэбны быў злодзеі?..

Чыгуначную амбулаторыю для мундзірных службаў у Чаромсе ў чэрвені мінулага года перавялі ў новае памяшканне. У старым будынку каля могільніка застаўся аптэчны пункт. Для дзвюх аптэкарак не знайшлося куточка ў новай амбулаторыі. Клопат быў і для хворых, якія, выйшашы ад лекара, вымушаны былі ехаць 2 км за лякарствам у другі бок пасёлка.

Праблема з аптэкай стала вядомай мясцоваму самаўраду. Пісала пра тое і „Ніва” (у 35 н-ры ад 29 жніўня 1999 г. „Хто стварае праблемы?”). Да моманту вырашэння справы аптэчны пункт надалей заставаўся ў старой амбулаторыі побач могільніка. Будынак практычна знаходзіцца на бязлюдным месцы, без нагляду.

З 10 на 11 сакавіка г.г. у аптэчны пункт быў учынены ўзлом. Зладзеі вынілі шыбу (у былым кабінэце лекара з боку могільніка) і праніклі ў памяшканне. Хацелі зламаць замок на дзвярах аптэкі, але не ўдалося. Тады... разбралі печку і такім чынам апніуліся ўнутры аптэчнага пункта. Здабы-

чай зладзеяў стала больш за 100 зл. у манетах, якія знаходзіліся на стале побач камп’ютэр. Большай сумы грошай не забралі, бо аптэкаркі скрупулезнай тримаюць іх у „адпаведнымі месцы”.

Усё прадказвае, што зладзеямі былі непаўнагодзіні. Іх цікавілі гроши. А што здабыча аказалася невялікай, на зло паламалі камп’ютэр, паразлівалі ды паразкідвалі лякарствы, знішчылі службовыя пічаткі.

Пасля гэтага здарэння Чаромха два тыдні была пазбаўлена аптэчнага пункта. Але затое вырашылася праблема новага памяшкання для чыгуначнай аптэкі. Знайшоўся куточек у новай амбулаторыі ў будынку Прадпрыемства чыгуначнага рухомага саставу. Гэта сапраўды будзе вялікая палёгка для хворых. Шкада толькі, што трэба было амаль год чацаць на... зладзеяў, каб тыя дапамаглі адказным чыноўнікам чыгуначнай фармацэўтыкі ў Варшаве прыняць та��ое рашэнне.

Уладзімір Сідарук

ўсялякім іерагліфамі ды свінствамі. Са столі адлупліваецца штукатурка. Дзверцы ад печкі вырваны. Нават клямка ад дзвярэй некаму спатрэбілася. Толькі да кватэр пражываючых там сем'յ ўандалы яшчэ не дабраліся.

А што будзе далей з будынкам? Гэта ж помнік архітэктуры і нехта павінен наглядаць за ім.

Не лепш справа маецца з будынкамі белетнай касы на чыгуначным прыпынку ў Галувках-Дужых. Напамінае ён больш прывід чым будоўлю.

Вось які вобраз сучаснай дэмакратіі. І як жа тут не вяртаца ўспамінамі да мінулага. Даўней такога не было.

(yc)

Папалі ў руіну

Двухпавярховы будынак чыгуначнай станцыі ў Кляшчэлях пабудаваны быў пры царскім парадку, калі пракладаўся пуць па чыгуначным шляху Брэст — Чаромха — Ваўкаўск. Зараз ён занесены ў рэестр помнікаў архітэктуры.

Пры камуне ў будынку змяшчаліся пачакальнія, білетная каса, кантора начальніка станцыі, на другім паверсе — кватэры для чыгуначнікаў. Дагэтуль за ўтрыманнем парадку на станцыі назіраў білетны касір. У мінулым годзе быў закрыта каса, а касіра перавялі ў Гайнаўку. Усё пачало занепадаць. Вокны разбіты, сцены размаляваны

ён краму, у якой жонка прадавала хлебабулачныя вырабы і іншыя прадукты. Калі сталі распрадаваць кааператыўную маёмасць, пякарню прадалі каму іншаму. Кінуўся тады Мітрафан у суседнюю гміну і за пазычаны ў банку гроши купіў тамашнью пякарню. Нанава стаў раскручваць хлебабулачны бізнес, але атрымалася асечка і давялося абанкруціцца.

Прадаў Мітрафан пякарню і купіў гаспадарку з хатаю і хлявамі. Задумаў заняцца свінагадоўляй, але не атрымалася, бо пакінула яго жонка. Застаўся Мітрафан з разбітым карытам. А банк патрабуе вярнуць крэдыт.

Мікалай Лук'янюк

Бізнесмен Мітрафан

Мітрафана ў другой палове 1970-х гадоў пашанцевала выехаць у Амерыку. Паехаў ён у гості да радні і застаўся там на цэлых 12 гадоў. Свякі ўладавалі яго на добра платную работу ў пякарню і Мітрафан стаў зарабляць гроши з думкай адкрыць свой прыватны бізнес пасля вяртання на радзіму.

А на радзіміе Мітрафана жонка прадавала і гадавала дзетак.

Вярнуўся Мітрафан, калі ў Польшчы панаваў крызіс і ў крамах на паліцах стаяў адзін воцат. А калі з часам сталі раздзяржаўліваць гандлёвую сетку, Мітрафан узяў у арэнду ГСАўскую пякарню. Пачаткова бізнес раскручваўся пасля падзялі аптэчнага пункта. Пры пякарні адчыніў

Даклад выкладчыка Універсітэта ў Беластоку праф. Антона Мірановіча, „Святыя месцы на Беласточчыне”, несумненна, зацікавіць не аднаго слухача, замілаванага ў сваёй зямлі. Даклад будзе прачытаць ў рамках Wszechnicy праваслаўнай культуры 17 красавіка 2000 года а гадзіне 18³⁰.

Вядома, у Цэнтры праваслаўнай культуры ў Беластоку, вул. Святога Мікалая 5. Арганізаторы цыкла лекцый: Кафедра праваслаўнай тэалогіі Беластоцкага універсітэта і Праваслаўнае брацтва св. св. Кірылы і Мяфодзія.

(ac)

terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.
2. Cena prenumeraty na III kwartał 2000 r. wynosi 19,50 zł.
3. Cena prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 84,00; pocztą lotniczą Europę — 96,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 120,00. Wpłaty przyjmuję „RUCH” S.A. Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa. Nr konta PBK S.A. XIII Oddział Warszawa 11101053-16551-2700-1-67.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 2,70 zł, a kwartalnie — 35,10 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 3,60 (kwartalnie — 46,80); pocztą lotniczą: Europa — 4,20 (54,60), Ameryka Płn., Afryka — 4,90 (63,70), Ameryka Płd., Środk., Azja — 5,60 (72,80), Australia — 6,30 (81,90). Wpłaty przyjmuję Rada Programowa Tygodnika „Niwa”, Bialystok, ul. Zamenhoffa 27, nr konta PBK S.A., I Oddział Bialystok, 11101154-2079

Ніўка

Славамір, Дарафей і Георгій — у гэтай ролі мы бачым вас упершыню.
Фота Ганны КАНДРАЦЮК

На карткі

Быў такі час, памятаецце, што ўсё па картках было? Пасадзіл і мяне, мужыка з вышэйшай адукцыяй, каб карткі на заводзе выдаваў. Вучоны добра картачкі тывалічыць — на мяса, боты, гарэлку... Без таго лясне ўся гаспадарка і грамадства разам з ёю. Ага, і картачкі на абеды, каб завадскія рабочыя і інтэлігенцыя з голаду не памерлі. І сам таксама сабе картачкі выдаваў.

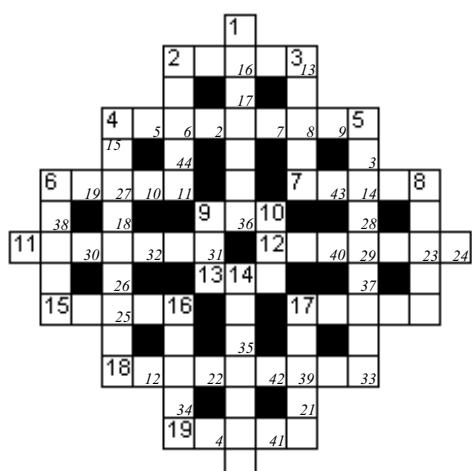
Узяў я сваю картачку на абед, пайшоў у сталоўку. Узяў суп, вегетарыянскія катлеты. Затым падаўся па кампот. Вяртаюся — на мае катлеты накінуўся нейкі ма-

ладзён, уплятае, аж вушы трасуцца. Галодны! Дык я — за свой суп. Хлопец спачатку таксама з другога боку за талерку ухапіўся, ды паглядзеў і пакінў. Толькі „крызіс!” прашаптаў, гледзячы мне ў очы. Дам я табе крызіс! Праглынуў я суп, выпіў кампот. Рушыў да дзвярэй. А на суседнім стале — мой суп, мае катлеты... Вядома, быў ж яны вегетарыянскія, а мой сусед свінья быў уплятаў...

З таго сораму я... працу памяняў (тады яшчэ не было проблемы)! А карткі пасля выдаваў той спагадлівы практикант, што аддаў мне свой суп. Таксама пасля ўніверсітэта быў, надаваўся на адказную пасаду.

Вандал АРЛЯНСКІ

Крыжаванка

ган, 16. ластоногая жывёліна сямейства цюленяў, 17. невялікая дахавая дошчочка з пазам з аднаго боку і саструганая з другога.

(III)

Рашэнне крыжаванкі складуць літараты з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 10 нумара

Гарызантальна: скіф, нагар, агарод, фрак, лапік, ішэмія, валкірыя, сорам, рэстаран, інвентар, іслам, эстэтызм, кварты, метро, вымяя, Анкара, сцэна, рынг.

Вертыкальна: малако, каліва, каракара, факір, Карэя, комін, камуніст, шынтаізм, схіл, Рыве, арол, гном, эратаман, смерць, афронт, звязно, эрзац, тавар.

Рашэнне: У моры гарэлкі топяща і гороі.

Кніжныя ўзнагароды высылаем Аляксандру Дабчынскаму і Лукашу Паневічу з Беластока.

Аб'явы

- 35-гадовая жанчына шукае недарагі пакой у Беластоку. Гарантую парадак, дапамогу ў дому (добра гатуе). Не курыць. Інфармацыя ў „Ніве”.
- Шукае працу добры і танны **маяр**. Тынкую, выгладжаю сцены і столі, кладу шпалеры. Малюю дахі. Інфармацыя ў „Ніве”.

Куды віруем?

Указку

Як сказала ў блакітным акенцы белыя тоцкага тэлека вяковая бабулька, чалавек такі дурны, што ўсім цікавіцца. Так было і са мною. Даследуючы ўрочышча Багна, што чаўкае на ўсходній, свойскай, сцяне Вялікага горада Беластока, забрыў я ў засценную Грабаўку і пацікавіўся засценкам. Бы ўступіў у слынную песню Ніны Мушынскай пра вотчыну Хадкевічаў. Ні то горад, ні то вёска. Усё ўладкавана на той жа манер, няма толькі гербавых рэштак. І тым не менш сярмяжнае закуцце падкупляе шчырасцю памкнення.

Гэта вуліцы. Ды якія: Adeńska, Afrykańska, Amerykańska, Berlińska, Brazyliska, Brukselska, Dakarska, Egipska, Europejska, Helsińska, Hiszpańska, Kairska, Londynska, Madrycka, Ottawska, Paryska, Portugalska, Praska, Rzymiska, Waszyngtońska.

Афрыка, Амерыка і Еўропа ў ахважце распасцёртых рук. У вас не закружилася галава? Не бяда, ачуняе галаву вуліца Bajeczna, верне настрой — Morelowa, усельць дух гігантаў — Sekwojowa, дасць сілу — Hebanowa, голаў узвенчыць — Oliwkowa. Ці ж не казка?

Спружына разняволенай творчай свядомасці напружвае памяць, выпростае разумовыя звліны. Маланкавыя прыбліск інтэлекту высвечвае тайну. Вуліцы ў гонар землякоў!

Ху ёсць ху? Недзе на Аравійскім паўвостраве абмусульманены на ўзор Куптэля грабаўчук падносіць мясцоваму шэху рytуальная шлётанцы, — б’ем чалом! — вуліцу, на якой жыў, называе Адэнскай. Вашынгтонскому чысцільшчыку гарадскіх прыбіральніяў, які выйшаў у Новы Свет з Грабаўкі — ганаровая вуліца. Канцавай Маньцы, служанцы берлінскага бюргера, нізка

Вашынгтонская? Фота М. Мінцэвіча
кланяемся — трымай сваю вуліцу! І гэта далей...

Таксама ўражвае. Колькі заслужаных для сусветнай супольнасці людзей выдала правінцыйная пустэльня! Тут аднак насцярожвае аднабаковы крэн. Дзе спрадвечнае балансаванне паміж Сылай і Харыбдай вялікай палітыкі?

А можа грабаўчукі ўхвалілі новую стратэгію ўваходу ў Еўрасаюз? Ці выпадкова не тут будзе сталіца гэтага стойптарварэння? Ці ж Брушельская вуліца не тонкі намёк?

Разняволъце, чытачы, і вы сваю творчую свядомасць і разгадайце загадку: якія краіны і гарады мэтанакіравана не ўключылі ў засценную агламерацыю мройныя грабаўчукі?

Хто дасць правільны адказ, той пададзе на Каўказ. У самую гарачую крапку! Пішыце на poste-restante, як Някляеву, што з прычыны разыходжання ў поглядах з презідэнтам падаўся ў эміграцыю. Мне бы яго прычыну! Я мняю кватэру з прычыны разыходжання ў поглядах з грабаўчукамі... „Укі”? А мо ўжо „анцы”?

Сустрэнемся ў казачнай вашабойні.
Сідар МАКАЦЁР

Рок-гіт-парад РАДЫЁ РАЦЫЯ

105.5 FM

У эфіры рок-гіт-парад гучыць кожную другую суботу а гадзіне 16.15 на хвялях Радыё Рацыя 105.5 FM. Усіх, хто цікавіцца беларускай рок-музыкай прыняць удзел у плебісцыце запрашае вядучы — Лукаш Сцяпанюк. Свае прапанавы можаце дасылаць па пошце (*Radio Racja, ul. Ciepła 1/7, 15-472 Białystok*) або па электроннай пошце (*stepb@poczta.wp.pl*). Для ўдзельнікаў узнагароды — магнітафонныя плёнкі з беларускай рок-музыкай.

Паясненні да спіска: першая лічба — месца, якое песня заняла ў актуальным выпуску рок-гіт-параду; другая лічба — месца, якое песня заняла ў папярэднім выпуску (два тыдні таму); трэцяя лічба — інфармацыя, колькі песня набрала ачкоў у плебісцыце.

7 выпуск, 08.04.2000 г.

1	5	188	Крыві, „За туманам”
2	1	178	А. Памідораў, „Цуд на Каляды”
3	2	168	Кардон, „Айчына”
4	4	159	Р.Ф. Брага, „Чырвоны Гарадок”
5	11	168	Лешчу, „Кацап-мікі”
6	6	136	Уліс, „Радыё Свабода”
7	3	134	Н.Р.М., „Чистая светлая”
8	7	128	Р.Ф. Брага, „Рэчанька”
9	13	127	Н.Р.М., „Песня падземных жыхароў”
10	10	122	Сіонім, „Не пакінь”
11	9	113	Н.Р.М., „Партызанская”
12	8	102	Н.Р.М., „Тры чарапахі”
13	12	100	Н.Р.М., „Паветраны шар”
14	16	82	Вядро, „Непатрэбны”
15	14	73	Р.Ф. Брага, „Гетта”
16	—	72	Бас, „Купалінка”
17	15	71	Н.Р.М., „Бывай”
18	17	61	Крама, „Гэй там, налівай”
19	18	56	Кардон, „Радыяцыя”
20	—	—	Р.Ф. Брага, „Палітыка”

Узнагароды атрымалі: **Варвара Пракапюк** з Ляшчынаў — касета Крыві „За туманам”, **Збышак Казак** з Беластока — касета Кальян „Б.Н.”, **Пятро Максімюк** з Бельска-Падляшскага — касета Кальян „Б.Н.”.

Як галасаваць: песні, якія вам найбольш падабаецца прызнайце 10 балаў, 2 песні — 9 балаў, 3 — 8, 4 — 7, і г.д. аж да 10 песні, якія дайце 1 бал.